

PROSVETNI DELAVEC

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585 Ljubljana, Naslov uprave: Nazorjeva 1/1, telefon 22-284 — Poštni predal 355-VII.

Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 501-8-26/1.

Tiska CZP Ljudska pravica

LJUBLJANA, 10. septembra 1971

LETO XXII — ŠT. 14

V ŠOLO ŠE VEDNO S SEDMIMI LETI?

Naš zakon o šolstvu določa, da sprejemajo v prvi razred osnovne šole praviloma sedemletne otroke, šestletne pa le, če prehitujejo svoj razvoj za pol enega leta, z osmimi leti pa sprejemajo otroke, ki je zaradi bolezni zaostal v telesnem in duševnem razvoju.

Poznavalci otrokovega razvoja se že več desetletij sprašujejo, čemu čakamo pri nas z vsolanjem celih sedem let, ko pa vemo, da je otrok bolj sprejemljiv za učenje in vplive okolja, čim mlajši je. V mnogih deželah sveta so že zdavnaj uvedli obvezno šolanje za šest ali celo petletne otroke.

Želje in predlogi so žal premalo proti zakoreninjenim navadam, sistemu šole, ki je organizirana za dobo od 7 do 15 let in seveda za naše prostorske, kadrovske in druge materialne pogoje šolanja.

Izjava člana IS dr. Mira Bračiča, da bomo tudi v Sloveniji premaknili šolsko obveznost na šest let, je zato zbudila veliko pozornost šolnikov in staršev pa tudi strokovnih služb, ki delajo na področju šolstva.

Prizadevanjem in željam psihologov, naj bi zajeli v organizirano vzgojo čim mlajšega otroka, žal nasprotuje marsikaj. Za novih ali dodatnih 30.000 šolskih novincev v Sloveniji, ki bi jih dobili s skokovitim prehodom šolske obveznosti od sedem na šest let, bi morali pripraviti v enem letu najmanj 1000 novih učiteljev, prav toliko novih razredov, za vsakega novince najmanj dva tisoč novih dinarjev...

Poleg materialnih priprav so potrebne še korenite spremembe v učnih načrtih celotne osnovne šole, prilagoditev zahtev naravnim in mentalnim zmogljivostim učencev, kar ne gre brez raziskav, študij in eksperimentov.

Vsega tega žal še nismo pripravili, mnogi starši pa so razumeli izjavo dr. Bračiča kot dokončno odločitev, ki jo bomo uresničili že čez kako leto.

Na srečanju slovenskih pedagogov na Bledu — od 27. do 29. maja 1971 je bilo zato mogoče sprejeti le sklep o postopnem preraščanju sedanje „male šole“ iz 72 ur v celoletno malo šolo. Šole ko bodo zagotovljeni materialni pogoji na vseh slovenskih šolah, bo mogoče tako malo šolo uzakoniti kot obvezno.

Od enoletne in obvezne „male šole“ ali „predšole“ si obetamo mnogo ne samo starši, temveč tudi učitelji ter njihovi strokovni sodelavci. Površne in aktivistične izjave nekaterih pedagoških politikov, da bodo male šole izenačile dokončno in za vselej razlike med razvito otrokom iz ugodnega in neugodnega socialnega okolja, so se morale na srečanju pedagogov na Bledu umakniti stvarnejšim ocenam.

Obvezna mala šola naj rabi tako za kompenzacijo socialno zavrtim otrokom kot spodbuda bistrim.

V sedanji sistem predšolske vzgoje je zajetih le 10 % populacije. Tak način pa naravne razlike le povečuje, saj ne zajema otrok, ki so najbolj potrebni organiziranih spodbud za razvoj. Po mnenju pedagogov tega v naši socialistični družbeni ureditvi in v času znanstveno-tehnične revolucije ne bi smeli dopustiti; začetni bi morali pripravljati pogoje za celotno obvezno malo šolo.

Dokler je naša šola organizirana tako, da zmorejo zahteve 1. razreda 7-letni normalno razviti otroci in z „merjenjem zrelosti“ prilagajamo otroka šoli, ne pa nasprotno, so želje po vsolanju šestletnih otrok zgolj neprevidne, nestrokovne in prenačljive.

V imenu strokovne službe, ki izvaja poleg drugih pomoči učno neuspešnim otrokom tudi merjenje zrelosti otrok za našo šolo, izražam upanje, da ne bomo sprejemali ponovne reforme naše šole brez temeljite prejšnje priprave ustreznih materialnih, kadrovskih in predvsem strokovno utemeljenih programskih pogojev.

M. K.

Kjer sem, tam je lepo

Misli ob novem šolskem letu v »Prosvetnem delavcu« od 1960 do 1970

1960

Že pred sprejetjem novih učnih načrtov in programov so bili v večjem številu naših šol napori učiteljskih kolektivov in šolskih odborov usmerjeni k uvajanju sodobnejših elementov v učnovzgojni proces v smislu usklajevanja tega dela s stvarnimi potrebami našega družbenega in gospodarskega življenja. Novi učni načrti in programi dajejo možnosti, da na široki fronti začnemo s tako organizacijo učnovzgojnega procesa v šolah, ki bo v največji meri zagotovil pripravo mladine za življenje v naši socialistični skupnosti.

1961

Poizkusni pravilniki o nagrajevanju prosvetnih delavcev po delu so v tistih ustanovah, ki so jih delale, v marsičem pokazali na vrsto vprašanj, ki jih kolektiv prej nikoli ni videl. Spreminja se mnenje do posameznih predmetov in njihove važnosti, prav tako pa kažejo na nepravilnost dosedanjega sistema nagrajevanja. Sedaj je predvsem važno, da kolektivi sami iščejo poti oziroma najboljšo možno rešitev, ki jo bodo potem še vedno lahko izpopolnjevali. V tem pogledu se lahko primerjamo z gospodarskimi organizacijami na njihovi začetni poti.

1962

V razvitejših šolah so že začeli ločiti naloge kolektiva kot samoupravnega organa od nalog šolskega odbora kot organa družbenega upravljanja ter dolžnosti upravitelja kot pedagoškega vodje in odgovornega za materialno poslovanje šole. V praksi se včasih pojavi tudi popolnoma nerazumljivo vprašanje, kdo je komu podrejen. Mislim, da je tako vprašanje

popolnoma odveč in neumestno, kajti med temi organi ni in ne more biti hierarhičnih odnosov. Vsak ima svoje dolžnosti in pravice in ni nobene nadrejenosti ali podrejenosti, pač pa je nujno medsebojno sodelovanje in dopolnjevanje.

1963

Eno izmed osnovnih vprašanj je še vedno formiranje sredstev za potrebe vzgojno-izobraževalnih dejavnosti. Kljub velikim naporom, da se ta problem reši, smo uspeli le toliko, da so se nekje „našla“ nekoliko večja sredstva, ki se pa še vedno ne formirajo po nekaterih zanesljivih in stalnih kriterijih in je tako njihov obseg v precejšnji meri odvisen od razpoložljivih sredstev v občinskem proračunu, oziroma vpliva na formiranje sredstev za potrebe vzgojno-izobraževalne dejavnosti sleherna oscilacija v dotoku proračunskih dohodkov.

1964

Med skladom za šolstvo in šolo ni prave koordinacije. Šola opravlja naloge, ki jih mora in kakor jih zmore, sklad pa po merilih, ki si jih sam določi, razdeli razpoložljiva sredstva med šole, ne upošteva, kako so bile naloge opravljene. Trditve, da med skladom in šolo ni prave povezave, nam potrjuje tudi podatek, da le dva statuta navajata, da sklad za šolstvo lahko s predlogi in smernicami vpliva na izdelavo delovnega programa šole, vseh ostalih 58 statutarov pa o tej možnosti sploh ne govorijo.

1965

Izkoriščanje notranjih rezerv v šolstvu je pomemben faktor, vendar v nobenem pomenu ne sme vplivati na poslabšanje kva-

litete dela. Nesmotno bi bilo iskati notranje rezerve v povečanju števila učencev v oddelkih, povečanju števila učnih ur prosvetnih delavcev nad pedagoške normative in podobno. Prav tako ne smemo brez temeljitih predhodnih analiz ukinjati in združevati administrativno računovodskih poslov v šolah, ker bi to lahko negativno vplivalo na funkcionalno dejavnost šol.

Predsedstvo izrecno opozarja na še vedno neurejen sistem finansiranja šolstva in poudarja, da je nujno, da zvezna in republiška skupščina z zakonom uveljavita novi sistem s 1. 1. 1966.

1966

Glede organizacije izobraževalnih skupnosti menim, da bi moral zakon uzakoniti močne izobraževalne skupnosti, republiški izobraževalni skupnosti pa prepustiti vse drugostopenjsko ter višje in visoko šolstvo, s tem pa tudi praktično pretežni del odgovornosti in pristojnosti pri urejanju odnosov z družbenopolitičnimi skupnostmi. V tem primeru bi v nobenem smislu ne smeli zagovarjati čisto samo deklarativne decentralizacije, ki ne bi pomenile prav nič pozitivnega in bi vprašanje financiranja šolstva, s tem pa tudi njegovega razvoja ne premaknila s sedanjega stanja.

1967

Nedavno sprejeti zakon o srednjem šolstvu ter predvidene spremembe in dopolnitve zakona o osnovni šoli in novi zakon o usposabljanju otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, ki bosta v bližnji prihodnosti na dnevnem redu v skupščini SRS, bodo utrdili organi-

(NADALJEVANJE NA 3. STRANI)

Začetek je upanje

Vsak začetek je novo upanje.

Vsak začetek so nove težave.

Seznam dobrih sklepov — v glavi ali na papirju — je koristna stvar:

— Strokovno bom dobro in skrbno pripravljaj učne ure.
— Upošteval bom, da je vsak otrok osebnost zase ter mu bom skušal šolo in znanje približati.
— Zaradi hlastanja po razlagi nove snovi ne bom zanemarjal vzgoje otrok — poučil jih bom, kaj je lepo in kako važna sta za življenje poštenje in dobrota.

— Tistim, ki so prišli prvo leto, bom poskušal narediti šolo čim bolj prijazno, da bodo vzljubili znanje.

Take in podobne sklepe delamo ob začetku vsakega šolskega leta. Med sklepi je tudi tisti, da naša slaba volja, naše domače težave ne smejo vplivati na šolsko delo. Niti naša bolezen ne.

Je to mogoče? Saj človek ni stroj — pa še stroj se pokvari in nam odpove pokorščino, kaj ne bi naše telo. Tedaj se vsi načrti osujejo kot listje ob prvi slani. Kaj ostane potem od človeka, od učitelja, ki naj uči in vzgaja prihodnje ljudi? Kaj je najzanesljivejši kompas njegovih dejanj, kadar odpovedo dobri sklepi in načela?

Kdor ima zares rad svoje učence (ne samo z besedami), kdor se čuti z vsem srcem odgovornega pred njimi — ta ne bo zgrešil, pa naj se zgodi karkoli.

NEŽA MAURER

Za enakovreden položaj družbenih dejavnosti

Sklepanje samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnega dohodka se — kljub nekaterim težavam — bliža h koncu. Na svoji zadnji seji, ki je bila letošnjega 1. septembra v imenu sindikatov, je predsedstvo republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti med drugim obravnavalo tudi dva predloga samoupravnih sporazumov, in sicer: predlog samoupravnega sporazuma za znanstveno-raziskovalne zavode in predlog sporazuma za posebne šole in za metode ter vzgojne posvetovalne zavode.

Medtem ko so z zelo skrbno pripravljanim in temeljito dokumentiranim predlogom sporazuma za znanstveno-raziskovalne zavode soglašali brez bistvenih pripomb, so imeli več ostalih pripomb in predlogov k predlogu sporazuma za posebne šole in za metode ter vzgojne posvetovalne zavode. Kar bo besedilo tega sporazuma treba še izboljšati, nambo izreklo predsedstvo končno besedo o tem predlogu šele na tistih prihodnji seji. Na tej seji, ki bo v oktobru sredi septembra, bodo verjetno obravnavali še preostale štiri od skupno devetih sporazumov na področju šolstva. Menijo pa, da glede na številne posvete in razprave tudi pri teh sporazumih ne bo večjih težav glede soglasja.

Sklenjene samoupravne sporazume naj bi do 8. oktobra predložila še posebna republiška verifikacijska komisija, ki je skupna za gospodarstvo in družbene dejavnosti; šele potem bo te sporazume mogoče uporabljati.

Vse kaže — tako smo slišali tudi na seji — da s potrjevanjem sporazumov vseeno ne bo šlo povsem gladko. V omenjeni komisiji namreč glasno poudarjajo, da si hočejo družbene dejavnosti prav s pomočjo samoupravnih sporazumov odrezati prevelik kos kruha. V povprečnih osebnih dohodkih, ki so predvideni za posamezne skupine značilnih delovnih mest, je namreč pri družbenih dejavnostih že vključen del dohodka, ki je neposredno odvisen od obsega in kakovosti opravljenega dela oziroma od poslovne uspešnosti (tako imenovani faktor stimulacije). V gospodarstvu obračunavajo ta del povsem ločeno, zato so v samoupravnih sporazumih navedeni precej nižji osebni dohodki, kot jih bodo imeli v resnici. To je torej tudi vzrok spora.

Verifikacijska komisija meni, da družbene dejavnosti niso upravičene do faktorja stimulacije ali pa da bi ga v najboljšem primeru smele upoštevati za leto nazaj. Nasprotno pa vztraja predsedstvo republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti, da zaradi posebnega načina financiranja družbenih dejavnosti tako obračunavanje sploh ne bi bilo mogoče. Pot, začrtana v samoupravnih sporazumih, zagotavlja zgolj enakovreden družbenoekonomski položaj teh dejavnosti, ne pa neupravičenega privilegija.

M. K.

TILKA KREN

Šola in otrokovo ustvarjalno oblikovanje

Da otrok rad riše, to ve vsaka mamica oziroma kar vsak odrasel človek. Izražanje v risanju je za otroka bistven element izraznosti, v nekaterih starostnih obdobjih pa celo najpomembnejši izrazni element. Zaradi tega je otroška risba vedno privlačevala pozornost vsakega vzgojitelja, še posebno pa poklicne vzgojitelje-pedagoge in psihologe. V novjšem času se krog strokovnjakov, ki jih privlače otrokova risba, še povečuje. Znanje se zanimajo pedopsihiatri, klinični psihologi in vse vrste mentalnih higienikov. Seveda pomajemo kot „otroško risanje“ vso otrokovo oblikovalno ustvarjalnost in ne samo risanje v tehniki – papir svčnik.

O pomenu otrokovega risarskega izražanja imamo danes že goro knjig, ki so jih napisali eminentni znanstveniki, zlasti psihologi. Tudi v naši domači literaturi imamo že več raziskav o pomenu otrokovega risanja.

Danes je že nesporno potrjena ugotovitev, da se otrok ob risanju razvija, da mu taka aktivnost pomaga pri razvoju domišljije in vseh vrst predstav, kar vse je velikega pomena za njegov duševni razvoj. Risanje nadalje pomaga otroku glede skladnega razvoja osebnosti, ima torej mentalno higienski pomen, pomeni pa mu tudi nujnost ali neke vrste prirodno agilnost, brez katere ni otroškosti. Če bi otroku preprečevali risanje, bi to pomenilo nekaj podobnega, kakor če bi mu zdravniki preprečevali uživanje hrane, ki vsebuje vitamine.

(Staršem, ki jim je otrok porisal stene v stanovanju ali počakal pohištvo, bi želeli povedati, naj ne gledajo na tako otrokovo početje kot na nezgojenost, temveč kot na nekaj, kar je za otroka nujno. Gospodarsko škodo, ki jo imamo zaradi tega, je potrebno včasih „vkalkulirati“ v ceno vzgoje. Če je kdaj ta cena le precej visoka, se lahko delno potolazimo s tem, da je ta izdatek povsod potreben, nobena družina se mu ne izogne. To seveda ne pomeni, da bomo otroku pustili, da neprestano čeka po stenah, temveč bomo poskrbeli za možnost, kjer bo lahko risal in v miru ustvarjal. Toda tisti otrok, ki nima niti risarskega pribora niti prostora niti ne sme risati po stenah, je v mnogem prikrajšan ali morda celo ogrožen pri skladnem duševnem razvoju).

Risarsko izražanje je torej za otroka vzgojne, razvojne in te-

rapevtične vrednosti. Razen tega pa psihodiagnostiki vse bolj pogosto uporabljajo otrokove risarske izdelke kot diagnostično sredstvo, in sicer kot sredstvo za ugotavljanje otrokovega duševnega razvoja ter hkrati za ugotavljanje njegovega duševnega zdravja. Po analizi risarskih stvaritev lahko s precejšnjo zanesljivostjo sklepamo o posebnih psihičnih lastnostih otroka, o motnjah v čustvenem razvoju itd.

S posebnimi tehnikami ocenjevanja vodenih risarskih izdelkov pa psihologi ugotavljajo tudi stopnjo otrokovega intelektualnega razvoja, to je otrokovo inteligentnost.

Nič nepričakovanega torej ni, da dajemo v rednem šolanju velik pomen otrokovemu risanju, žal pa včasih zanemarjamo druge vrste otrokovih izraznih možnosti, ker dajemo poudarek zlasti na tehniko: papir, svinčnik, barve. Oblikovanje materialov je bolj prepuščamo „tehnični vzgoji“, čeprav je to delo povsem ista dimenzija otrokovih notranjih potreb.

Moderni pedagogi, učitelji likovnega pouka se pomena otrokovega ustvarjalnega izražanja zavedajo, zato je tudi pri nas obveljala zahteva, da otroka pri likovnem pouku ne omejujemo, ne normiramo njegovega dela, ga ne posiljujemo s tehnikami, temveč podpiramo njegovo ustvarjalno izražanje, ker tako najbolj koristimo njegovemu vsestranskemu razvoju. Žal v naši šoli se premalo uporabljamo risarske stvaritve tudi kot terapevtične in diagnostične metode, ker bi lahko vsak učitelj vsaj nekaj teh elementov uporabljal v svoji vsakdanji praksi ter tako bogatil svoje pedagoško delo.

Seveda moramo biti ob konceptu svobodnega otrokovega izražanja tudi dosledno strokovni, to je, da upoštevamo otrokovo razvojno stopnjo in njegovo kronološko starost. Poznati moramo obdobja, do kdaj je otroku potrebna samo svobodna izrazna ustvarjalnost in kdaj začenja ta komponenta izgubljati svojo globalno vrednost. Nesporno je, da odraslim svobodno likovno izražanje ni več „prirodna“ potreba, temveč je lahko le poklicna ali rekreativna. Zaradi tega obstaja možnost, da bi želeli iz vsakega otroka napraviti umetnika, čeprav so njegovi interesi drugačni. Taka težnja nastane takrat, kadar vztrajamo pri na-

čelu svobodnega oblikovanja v času, ko se otrok že interesno diferencira, ko njegov notranji svet ni samo „globalen“ v strukturi interesov, temveč že tudi „diferencialen“. V tem času moramo upoštevati stopnjo diferencialno razvitih interesov, kajti zelo močna interesna usmerjenost celo determinira človekovo zrelo življenje.

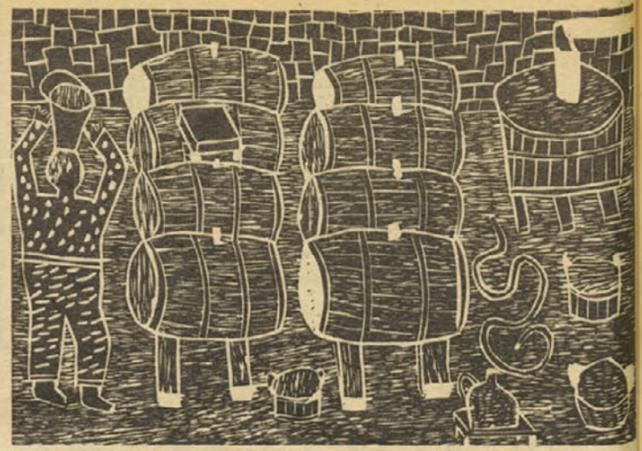
Nedvomno v času pubertete ni več smotno utemeljevanje samo splošne razvojne vrednosti prostega ustvarjanja, ker se v puberteti intenzivno diferencirajo otrokovi življenjski interesi. Tudi predpubertetni čas že začenja otroka interesno oblikovati. To pa sta obdobji, ki jih naša osnovna šola v veliki meri pokriva, saj zajema populacijo otrok do 15. oziroma 16. leta starosti.

Vrednost likovne vzgoje pa dobiva danes še novo komponento, to je pomen likovnega izraza kot komunikativne metode. Ta komponenta, ki bi jo lažje imenovali „likovni pouk“, v preteklosti ni imela tolikšne veljave, medtem ko je danes fantastično porasla. V zelo hitro se spreminjajočih pogojih življenja, je postala obča komunikativnost osnovni integralni del vsakega družbenega življenja. Danes mora biti vsako komunikativno sposobno. Čeprav se ni potrebno, da vsako obvlada tudi nastop pred kamerami, pa vse kaže, da bo moral biti vsak izobraženeec kmalu tudi temu kos. V tej silno potencirani potrebi po sposobnosti hitrega komuniciranja pa so zmožnosti oblikovnega in še posebej likovnega izražanja izredno pomembne. Uspešnost hitrega komuniciranja je namreč zelo odvisna od točnosti prenosa podatkov, informacij, znanja itd. Zaradi tega je danes samo besedna komunikacija pogosto premalo zanesljiva in prepočasna. Skice, šablone, risbe, fotografije in še posebej uporaba barv bistveno prispevajo k hitrosti in točnosti komunikacij. Avdiovizualna sredstva – kar pomeni „slišim-vidim“ niso pomembna samo kot učna me-

toda; „slišim-vidim“ ima svoj splošni vsakdanji pomen. Zaradi tega je funkcija likovne vzgoje danes prav gotovo tudi v tem, da ljudi nauči risanja ter oblikovnega izražanja realnega sveta, in sicer s točno opredeljeno intenco kot življenjsko komunikativno metodo. Ker so naši otroci v osnovni šoli do pu-

bertetne starosti, je taka potreba tudi v skladu z otrokovo razvojno dobo, to je čas interesne diferenciacije. V precej banalnem pomenu bi lahko to potrebo ilustrirali npr. z zahtevo, da bi moral znati vsak učenec po osmih letih obiskovanja pouka likovne vzgoje skicirati pri mizarju kos pohištva. Povsem zgrešeno bi bilo trditi, da je to najvažnejši element likovne vzgoje, opuščati ta korak časa kot element vzgoje, pa je zelo problematično.

JOŽE TRČEK

Vinska klet – linorez (Janko Hauptman, 7. razred Kamnica Maribor)

DIJAŠKI DOMOVI NEKDAJ IN DANES

obrazuje in oblikuje v tem času za družbene naloge in življenje v družbi samo na tem temelju?

Poleg posredovanja učne snovi bo taka srednja šola s primer- nim dijaškim domom nudila mladini več, zlasti pa: razvijanje individualnih sposobnosti in hote- tenj, možnost koristne sprostitve, določeno uveljavitev v kolektivu oziroma tako aktivizacijo, da bo mladi človek začutil potrebo in dolžnost do pozitivnega vključevanja v druž- bena dogajanja, da bo kritično sprejemal razne vplive in bo tako ne samo objekt, temveč tudi subjekt vzgajanja.

Podobnih možnosti je sedaj že precej v vseh dijaških domo- vih, a so prav zaradi šibke mate- rialne osnove in pomanjkanja strokovnih kadrov, kljub dobri volji, vse premalo izkoriščene.

Dijaški domovi bodo nujno morali iz sedanje materialne in družbene zapostavljenosti pre- rasti v sodobno urejen srednje- šolski vzgojno izobraževalni za- vod, ki bo z največjim potreb- nim spektrom dejavnosti privla- čen in bogat za srednješolca, ki ga bo oblikoval skozi štiriletno srednješolsko izobraževanje v tako osebnost, ki jo družba in njeno gospodarstvo pričakuje od sodobne šole in potrebuje za svoj nadaljnji razvoj.

Za tako delovanje dijaških domov pa je vsekakor potreb- no, da jim nedvoumno dolo- čimo vsebino dela, da jih v si- stemu srednjega šolstva ne po- stavljamo na stranski tir, tem- več jim damo mesto, ki ga v

tem sistemu z razvojem šolstva pridobivajo in ga morajo imeti glede na potrebe naše družbe.

Na osnovi takih odnosov di- jaških domov se je izobliko- valo tudi njihovo ustanovitve- stvo, ki naj bi ob določeni re- gionalni sestavi predstavljalo njihovo rešitev iz nemogoče- položaja, pa je v bistvu le fan- tističen izgovor za nereševanje problematike tega področja. Tu- sta se soočila nazor, da je di- jaški dom le ena od oblik iz- vnanja srednješolcev in stališč občinske skupščine kot ustanov- itelja, da dijaških domov take namene ne potrebuje za mladino svojega območja, zato ni niti najmanj zainteresi- rana, da rešuje njihovo proble- matiko vzporedno z žgočo pro- blematiko tistih šol, ki so po- trebne za mladino njenega ob- močja. Drugi dejavniki, ki bi na- pobudo posameznih dijaških domov morda le reševali nek- tere probleme, pa se izgovarja- na ustanovitelja in njegove dol- nosti. Nevzdržna situacija pa je bistveno spremenila in je re- ševanje te problematike bistve- no napredovalo s posegom ob- obraževalne skupnosti SRS.

To pa je okrepilo proces spoznavanja pomembnosti dijaških domov v naši družbi in pospe- šuje potrebo za reševanje njih- vih materialnih in kadrovskih vprašanj našega gospodarstva oziroma vseh kolektivov, ki po- trebujejo strokovne kadre svoj razvoj. Dijaške domove torej treba materialno in vs- binsko izboljševati in dvigniti na ustrezno raven.

TONE SEČ

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

Bonbon

To so bili prvi šolski dnevi, do roba napolnjeni z domom in počitnicami. Novega znanja ni bilo mogoče spravljati nikamor. Otroci so poslušali – a njihova ušesa so bila polna povojnih glasov in vzklikov in smeja počitniških dni. Gledali so me, njihove oči pa so bile polne zelenih trat, potokov, morskih valov in divjih indijanskih bitk. Okorno so prepisovali stavke s table. Tako bi pisali kaznjenci ali bedaki.

Moja jeza je od hipa do hipa naraščala. Po razredu je šušljalo – gotovo ne o predlogih, ki so se – oblečeni v moj glas odbijali od sten. Znanje se je kot brezvredna roba valjalo po tleh.

Da bi vsaj zunaj ne sijalo sonce! sem si želela. To je res prehudo: krotiti svoje želje in še želje vsega razreda. Tako ne bo šlo več! V razredu morata biti red in mir! Zdaj, prve dni ju je treba utrditi, zacementirati, drugače bo vse šolsko leto izgubljeno.

„Prosim, bodite mirni!“ sem rekla prvič dokaj milo. Otrokom sem celo poskušala razložiti, kako je zbrano poslušanje nujno za razumevanje snovi. Nato sem se učiteljsko vneto zagnala v pripovedovanje lepe zgodbe o novi hiši na koncu vasi: ČEZ potok so ljudje naredili brv, da lahko pridejo do hiše. RAZ okna visijo dolgi nageljni. SKOZ nova vrata se pride v svetlo vežo. ZOPER novega soseda se ni še nihče pritožil.

„Prosim, bodite mirni!“ sem rekla ostro, kajti z velikimi črkami na table napisani predlogi so se izgubljali v vselem šepetanju in pridušenem hahljanju. Odnášalo jih je kot koščke slame po potoku. Počasi in z muko smo ugotovili, da se ti predlogi vežejo s četrtrim sklonom ali s tožilnikom.

„Prepišite stavke s table lepo in čisto, kot da gradite novo hišo.“ sem rekla in slišala fantina, ki je pripomnil, da so zidarji ponavadi popacani in da je okrog novih hiš vse razmetano.

„Prosim, bodite mirni!“ sem zavpila in započila oči v Marto. Ni držala peresa v rokah, tudi njen novi zeleni zvezek s trdimi platnicami je bil še vedno zaprt. Z rokami je nekaj šarila pod klopio, kjer je narahlo šumljalo. Ti dekletce ti! Predrznost pred rna! Ponavadi je bilo dekletce še preveč mirno, saj ima uro in pol daleč do šole; jeseni in pozimi bo hodilo prezeblo, saj nima veliko obleči. Tjale na spomlad bo v šoli zadrževalo od utrujenosti, ker bo vse popoldneve okopavalo na njivah, zvečer pa paslo in razdevalo v hlevih. Ni bilo neumno in kolikor je dopuščal čas, je celo pisalo domače naloge in se naučilo pesmice. Zakaj mi danes nagaja?

Marta ni začutila mojega pogleda. Prišla sem do njene klopi in obstala. Ni dvignila pogleda, le to sem videla, da je vsa otrpnila. Glave v razredu so se neslišno obračale k nama – kot sončnice za soncem. Vsa moja pedagoško zatajevana jeza na poletno podivjan razred se je osredotočila na to dekletce.

„Marta, ponovi, kar si se danes naučila.“ sem bolj zasikala kot izgovorila.

Vstajala je počasi in mehko, kot da medli od utrujenosti. Roke je previdno potegnili izpod klopi, stegnili desnico proti meni, odprla rvjavkasto, zdelano dlan: v njej se je kot rosnat šipkov popek zasvetil rdeč, obližan bonbon. Dvignila je k meni srečne, začudene in čisto malce prestrašene oči. V njih sem videla, kako išče po spominu moje besede:

„Prosim, bodite mirni.“ je rekla počaje. Potem se je zdržnila in pomolčala. Ker sem stala čisto tiho in negibno, se je ojunačila in govorila kot bi pela: „Naš ata je danes zjutraj prodal telička, pa mi je kupil bonbone! Celo vrečko rdečih bonbonov, ker sem vso pomlad in poletje tako pridno pasla. Nate ga, tovarišica, tako je dober!“

Narahlo sem prišla rdeči bonbon, ki je ležal na majhni, hrpavi dlan kot podoba sreče in sladkosti življenja.

„Hvala, Marta.“ sem rekla potih in negotovo odšla proti svoji mizi, proti svojemu stolu. Sedla sem in šele čez čas našla v sebi toliko moči, da sem pogledala po razredu: otroci so tiho sklonjeni nad zvezke prepisovali s table. Marta je zbrano, svečano odpirala svoj novi zvezek. Ne spominjam se, da bi kdaj imela zvezek s trdimi platnicami – takšni so dražji. Gotovo ji ga je danes zjutraj kupil ata, ker je vso pomlad in poletje tako pridno pasla.

LENKA ZALESNIK

Moč besede in telesna vzgoja

Beseda, glas in zvok dajejo poseben ton gibanju in rekreaciji. Telesni in športni vzgoji sicer manj govorimo kot pri psihologiji, filozofiji, toda besede, ki jih najpogosteje izgovarjamo, morajo biti učinkovite, razumljive, zadeti morajo vsebino dela in predvsem ugodno vplivati na misli, čustva in voljo tistih, ki vadijo.

Kakšno moč ima beseda, kako z njo sugestivno vplivamo na aktivnost in ritem dela – kakšen je njen odjek?

Že ob povelju „mirno“ se vsi postavimo v „pozor“, rame nazaj, glave pokonci in roke ob telesu. Povelje „na mestu voljno“ nas sprosti in dovoli kakšno besedo ali šalo.

Učinek besede se kaže pri teku – ko si na koncu moči in nekdo zakliče: „Dajmo, dajmo še malo!“ Spet začutiš val moči, nogo niso več tako težke.

Posebno učinkuje beseda pri judu. Že sam začetek je podoben svečanemu obredu, ki ima določen pomen. Sodnik v originalnem jeziku začne boj. Tišino prekine njegov rezki glas, ki gre do kosti. Ko prekine boj, ga še vedno slišiš.

Mislim, da mora predavatelj s svojim glasom, ki ne sme biti monoton, dolgočasen ali naveličan zbujati željo po gibanju. Le glas povzroča leno gibanje, prijeten glas pa zbudi zanos, polet in živahnost gibanja.

Spominjam se učiteljice, ki je nenehno s svojim piskajočim glasom zabičevala: „Če ne boste preskočile, boste imele nezadostno oceno, meni ni nič mar, kakor hočete“, tako je ponavljala in vzel v roke redovalnico. Bila je kakor veja, ki se giblje in se v vodi nagne, ne moreš opreti. Kako bi se v takih primerih prilegala njena spodbudna beseda!

Glas nas mora spodbujati k delu, saj se večkrat nagibamo lenosti; nič se nam ne ljubi. Pojava in glas osebnosti te zbudi in lenarjenja, pri telovadbi pospešiš korak, se potrudiš, da čimprej priplezaš do vrha, čim višje skočiš in tako po glasu čutiš misli učiteljev namen.

Moč besede, izgovorjene ob pravem času, je v njeni vsebini izraznosti, razumljivosti in primerni čustveni obarvanosti. Intona- rana bi morala biti tako:

– da bi zvenela kakor pesem umetnika, ustvarjalca ali dirigenta
– da bi bila tako močna in glasna, da bi spodbudila, usmerila in pritegnila vsakega od nas k igri, športu in delu.

JOŽE AŽMAN

Za Veselo šolo ocena: ODLIČNO

Že štiri leta objavlja Pionirski list VESELO ŠOLO za učence od tretjega do vključno osmega razreda. Pred dvema letoma je bilo prvič prirejeno tekmovanje v znanju Vesele šole. Že takrat je tekmovalo 100 šol v Sloveniji in 10.000 tekmovalcev. Lansko šolsko leto pa je bilo tekmovanje vključeno v Jugoslovanske pionirske igre z naslovom „Tisoč radosti“. Tekmovalo je kar 300 šol in 22.000 tekmovalcev. Vse to govori, da je za učence taka oblika dela privlačna in lahko smo prepričani, da bo tekmovalcev v novem šolskem letu še več. Sama tekmovanja ne bom opisoval, ker ga prosvetni delavci poznajo rad pa bi zapisal nekaj misli, ki so jih povedali učenci na enem izmed tekmovanj na naši šoli. V tekmovanje so bili vključeni vsi razredi od 3. do 8., iz nekaterih razredov tudi vsi učenci (posebno še 6. in 8. razredov). Torej, odgovarjali so na vprašanje: Zakaj ti VESELA ŠOLA tako ugaja?

Vesela šola mi ugaja zaradi načina tekmovanja, ki je poučno in zabavno (7. raz.).

Izpopolnjujem svoje znanje in želim, da bi se taka tekmovanja nadaljevala (7. raz.).

V Veseli šoli z vem mnogo zanimivega, pa tudi zabavam se ob njej (7. raz.).

Vesela šola mi pomaga, da se ob njej izobražujem in spoznavam nove zanimivosti.

Je pa tudi zabavna. Želela bi, da bi bila Vesela šola še bolj obširna (7. raz.).

Ob tekmovanjih si osvežim spomin, spoznavam novosti, ki so mi še neznane (6. raz.).

Ko tekmujem, se tudi učim (6. raz.).

Mimogrede se nekaj novega naučim (5. raz.).

Vesela šola mi ugaja zato, ker dobimo vprašanja napisana in to tako, da je v njih že polovico odgovora. Težja so šolska vprašanja, kjer je treba ustno odgovorjati (5. raz.).

Tako torej učenci. Seveda so to kratki odgovori na kratko vprašanje. Prav povsod, kjer so bila tekmovanja, pa bi v razgovoru z učenci lahko izvedeli še vrsto pohvalnih besed za Veselo šolo.

Menim, da je Vesela šola v mnogočem razgibala celotno šolsko delo, saj je bilo vanj vključeno mnogo prosvetnih delavcev, ki so nekaj takega tekmovanja — metodično in didaktično zanimivo pripravljene gradiva prenesli tudi v pouk. To pa je prav gotovo tudi ena izmed kvalitete Vesele šole. Aktivirala je tako učence kot učitelje. Ker pa je celotna organizacija tekmovanja tako dobra, ker je uredništvo Pionirskega lista poskrbelo za res lepa in neopozabna doživetja ob tekmovanjih, je prav, če izrečem pohvalo uredništvu Pionirskega lista, vsem sodelavcem in še posebno uredniku Igorju Longyki.

Prepričan sem in verjetno z menoj vsi prosvetni delavci, ki so spremljali Veselo šolo, da si je ta, če bi jo ocenjevali po šolsko, zaslužila oceno ODLIČNO.

MILOŠ DJUKIČ

KISLE RESNICE

Misli ob novem šolskem letu

(NADALJEVANJE S I. STRANI)

zacijske temelje vzgojnoizobraževalnega sistema, ker bodo z družbenimi normativi določeni pogoji za ustanovitev in delo šol, dolžnosti in pravice ustanoviteljev šol, strokovna izobrazba učiteljev, precizirane bodo specifičnosti delovnih razmerij, prosvetnih delavcev in tako dalje, zlasti pa bo urejena vsebina vzgojnoizobraževalnega dela.

1968

V sklopu nerešenih ali nezadovoljivo urejenih šolskih vprašanj še vedno obstaja kompleks problemov materialne osnove izobraževanja v najširšem smislu. Teh vprašanj kljub največji angažiranosti vseh družbenih dejavnikov prav gotovo ne bo mogoče v celoti razrešiti čez noč. Že dosedanji napori in uspehi tako republiške kakor tudi temeljnih izobraževalnih skupnosti pa nam zagotavljajo, da bomo tudi na tem področju v prihodnje hitreje napredovali. Seveda pa je treba pri tem podčrtati pomen samoupravljalne iniciative, ne le družbenih dejavnikov, marveč tudi samih prosvetnih delavcev.

1969

Na vsaki šoli bi morala biti jasna evidenca o socialnem sestavu otrok po oddelkih. Posebno je to pomembno za novince in preseljene otroke ter za tiste, ki so vključeni v podaljšano bi-

vanje v šoli. Poiskati je potrebno vzroke za podhranjenost nekaterih otrok, na kar opozori zdravstvena služba po obveznih pregledih. Potrebno je voditi posebno evidenco otrok, ki živijo v neugodnih življenjskih razmerah. Zainteresirani je treba za delo v prostovoljnih dejavnostih tiste učence, ki so potrebni posebne obravnave. Urediti je treba v okviru možnosti šolsko prehrano posebno za socialno ogrožene, poskrbeti za letovanje otrok, ne samo telesno šibkih, ampak tudi vzgojno problematičnih ter tistih, ki živijo v neugodnem okolju, pa bi taka sprememba pozitivno vplivala na njihovo duševno rast.

1970

V zadnjih letih so bila prizadevanja vse naše družbe usmerjena predvsem k reševanju materialnih problemov izobraževanja. Postopoma je zmagalo spoznanje, da predstavlja vlaganje v izobraževanje nujen pogoj gospodarskega napredka. Čeprav še vedno niso rešeni vsi materialni problemi in bodo tudi v prihodnjih letih potrebna še velika vlaganja zlasti v šolski prostor in sodobno opremo šol, nam doseženi rezultati vendar omogočajo, da v prihodnjem obdobju svojo pozornost usmerimo predvsem na vsebinske probleme vzgoje in izobraževanja. Zato bo težišče naših prizadevanj na izpopolnitvi šolskega sistema, na uvajanju novih metod in vsebine izobraževanja.

Stanovanja ni

Najlepše je brati razpise za delovna mesta učiteljev. Ob njih lahko jokaš, se zabavaš, sanjariš ali preklinjaš.

Koliko službenih mest je na voljo, stanovanja pa zlepa nobenega!

Dobro — šola potrebuje učitelja, občina šolo, otroci znanje. Naša družba potrebuje izobražence. Vsak človek rabi stanovanje. Učitelj se lahko prijavi na razpis, samo strehe nad glavo ne bo. Toliko v vednost, da si se pred deževjem preskrbi šotor ali vsaj veliko tržno marelo.

Deželna mati Občina rada zida. Vrh gore ti postavi velik, galanten hotel, ki ga po nekaj letih zapre, da lahko uspešno razpada.

Učitelj iz doline pa strmi v visočavo in čaka na konec čakanja. Za pajke, miši in podgane in uharice je tam gori dobro poskrbljeno. Če bo pa on še enkrat prišel na občino tečnarit, mu bodo gladko pokazali vrata. Vprašali ga bodo, če je prebral razpis. Torej. Obveščen je bil, še preden ga je kdo poznal. Naj začne graditi, če res ne more potrpeti.

Sploh pa učitelj ne rabi stanovanja. Pol dne preživi v šoli, popoldne posedi v kavarni. Zvečer mora v gledališče, če je kulturnen. Tistih nekaj ur do jutra lahko prebije pri prijatelju ali znanči. O počitnicah gre domov ali pa na morje ali na kako daljše potovanje. Potem so tu še planinski domovi in taborjenje. Zidati učiteljem stanovanje je prava potrata. Domovino moramo osrečiti predvsem turistično. Rabimo žičnice in za rezervo še nekaj zaprtih hotelov na večji nadmorski višini.

Enkrat se je nekemu od brezdomcev iz prosvete nasmehnila varljiva sreča. Vzeli so ga nekam na stanovanje. Sobo so mu dali, —00— pa ne. Ta si je za vse večne čase zapomnil, kaj pomeni, če imaš zdravo prebavo.

Razpisujemo delovno mesto za učitelja fizike. Pogoj: naj bo filozof, da bo lahko reševal tudi bivanjske probleme. Stanovanja ni. Kljun je otrsala

BERTA GOLOB

Bo spet vse po starem?

Konec avgusta je bilo v Celju posvetovanje pedagoških strokovnjakov o pripravah na tradicionalni teden otroka. Posvetovanje je pripravila republiška Zveza prijateljev mladine, udeležili pa so se ga vsi ravnatelji celjskih in okoliških šol.

Naša največja skrb mora biti skrb za otroka. Tako so poudarili na začetku posvetovanja in takšno je tudi geslo letošnjega tedna otroka. Kar najbolj pomagati našemu otroku, še posebno predšolskemu. Ta naloga izhaja iz nič kaj razvešeljivega podatka, da je v Sloveniji še vedno 90 % predšolskih otrok brez družbenega varstva. Položaj vsaj malo izboljšuje mala šola, ki pa še zdaleč ni to, kar bi morala biti. Takšen je položaj v Celju in njegovi okolici. Kaj pa Obsotelje, Kozjansko? No tukaj so zadeve bistveno drugačne. Možnosti za uresničitev takega programa, kakršnega imajo v mestih, so tu precej manjše. Spomnimo se samo nedavne kampanje za zaostalo Kozjansko in druge obrobne predele!

Tudi na to se bomo morali spomniti, ko bomo reševali problem predšolskega varstva. Letošnje prizadevanje pa bi bilo treba usmeriti v naslednje naloge (tak je program Zveze prijateljev mladine, predložen občinskimi konferencami):

— ustvariti je treba boljše in čimprejše pogoje za preraščanje male šole v celoletno malo šolo, to je za otroke zadnjega predšolskega letnika;

— razvijati moramo občasne in stalne vzgojne oblike za predšolske otroke, ki še ne obiskujejo vzgojnovarstvenih ustanov;

— pomagati staršem pri družinski in družbeni vzgoji;

— letošnji program tedna otroka je treba nadaljevati v skrbni za osnovnošolskega otroka.

Ob podrobni razčlenitvi naštetih nalog pa so se pokazale težave, ki so tako rekoč že ustaljene: pomanjkanje kadra in prostorov. Potrebovali bi posvetovalnice za družino, saj je bil doslej skoraj edini svetovalec staršem upravnik vzgojnovarstvene ustanove ali pa ravnatelj šole. Za sodelovanje je treba pridobiti tudi razne družbene organizacije.

Zveza prijateljev mladine je že ob lanskem tednu otroka storila za naše šolarje precej: spodbudila je občinske organizacije k reševanju najosnovnejših težav, ki ovirajo uspehe v osnovni šoli. Mnogo je dosegla prav na področjih, kot so: predšolska vzgoja, kategorizacija razvojno motenih otrok, šolska prehrana, skrb za učencevozače, uvajanje brezplačnih učbenikov, organiziran prosti čas itn.

Program bo treba seveda čimprej uresničiti. Tega bi se morali še posebno zavedati tisti, od katerih je odvisno financiranje.

In ob koncu — za ilustracijo — še izjava enega od udeležencev tega sestanka: — Mislim, da ni opravičljivo, še manj pa razumljivo, da smo na posvetovanju samo mi, pedagoški delavci: tistih, ki odločajo o denarju za uresničitev našega programa, pa ni.

Računi brez krčmarjev torej. Bo spet vse po starem?

MILENKO STRAŠEK

NAŠI RAZGLEDI, št. 16/71

Izšla je 16. številka NAŠIH RAZGLEDov. Prosvetne delavce opozarjamo na članke:

- Vlado Ribarič: Razpota astronomije (str. 478—479)
- 7. junij, spominski dan slovenskih izgnancev (str. 479)
- Dr. Živko Sifer: — V kakšnih gospodinjstvih živimo? (str. 479)
- Dr. Janvid Flere: Človeštvo, kruh in lakota (str. 482)
- Dr. Marjan Zadnikar: Umetnostni zakladi Jugoslavije (486)
- Knjižne novice — (str. 491)
- Mariborska kulturna skupnost, možnosti in naloge (str. 492)
- Nixonov govor: Blaginja brez vojne (str. 493)
- Vesoljci pripovedujejo (str. 497)

Komisija za volitve in imenovanja SKUPŠČINE OBČINE NOVA GORICA

RAZPISUJE

na podlagi 3. odstavka 89. člena zakona o osnovni šoli (Ur. l. SRS, št. 9/68, 14/69) delovno mesto

RAVNATELJA:

- osnovne šole Kanal
- osnovne šole Čepovan

POGOJI: kandidati morajo izpolnjevati pogoje za učitelje osnovnih šol — srednja, višja ali visoka izobrazba (učiteljske ali izobrazba drugega ustreznega visokošolskega zavoda, pedagoške smeri s strokovnim izpitom).

Kandidat za ravnatelja osnovne šole Kanal mora imeti 10 let pedagoške prakse.

Kandidati morajo vložiti ponudbe, kolkovane s kolkom za 1,00 din in priložiti življenjepis, dokazila o strokovnosti in vzgojnoizobraževalni praksi, potrdilo o nekaznovanju in potrdilo, da niso v kazenskem postopku.

Rok prijave 15 dni po objavi.

SVET ŠOLE II. GIMNAZIJE V LJUBLJANI

razpisuje delovno mesto učitelja za telesno vzgojo (ženski program) za določen čas

Vsak učitelj želi izboljšati svoje delo

Pismo prosvetne delavke

Naš list je postal živahen in ima mnogo zvestih bralcev — lahko pa bi jih imel še več. V imenu svojih kolegic in kolegov — ter v svojem imenu — predlagam, da v vsaki številki objavite po eno pripravo za učno uro. Seveda bi morala biti ta priprava tehtna, zanimiva. Vsebovati bi morala nekaj novega, izvirnega: ali nov način podajanja snovi ali morda uporabo novih učnih pripomočkov. Mislim, da ni učitelja, ki ga to ne bi zanimalo. Prav vsak bi našel kaj uporabnega zase — in to bi potem prenesel v svoje učne ure. Vsak učitelj želi izboljšati svoje delo.

Gradiva ne bi zmanjkalo, saj oddamo na leto po štiri vzorne priprave, kar da v številnejšem kolektivu že precej debelo mapo. Gotovo bi v taki mapi našel ravnatelj vsaj eno pripravo, ki bi zanimala učitelje po vsej Sloveniji, ne le v njegovem kolektivu. Objava takšne priprave bi bila spodbuda vsem učiteljem, hkrati pa priznanje avtorju in njegovemu šolskemu kolektivu. List bi postal tehtnejši — tako za mlade, ki si nabirajo izkušnje, kot za starejše, ki želijo spoznati nove oblike dela.

Tako nam je pisala naša naročnica. Uresničitev njenega predloga bi pomenila obogatitev našega lista. Zato prosim uredništvo vse ravnatelje pa tudi posamezne prosvetne delavce, naj nam pošljejo priprave, za katere mislijo, da bi prišle v poštev za objavo. Igrana ali resnična skromnost ni pri presojanju priprav nič manj škodljiva kot precenjevanje vrednosti določene priprave. Računamo, na vašo izkušnost in trezno presojo ter pričakujemo, da ne boste pozabili na to pismo takoj, ko boste odložili list.

UREDNIŠTVO

„Beli si glavo“ (Suzana Cvetkovič, 5. razred, Kranj)

RAZSTAVA UČIL IN ŠOLSKE OPREME

Od 18. do 21. septembra 1971 bo v Ljubljani na Gospodarskem razstavišču (hala B) razstava učil in šolske opreme. Organizirajo jo Zavod za šolstvo SR Slovenije v sodelovanju s proizvodnimi in trgovskimi delovnimi organizacijami, ki se ukvarjajo z učili in šolsko opremo.

Na razstavi bodo sodelovale delovne organizacije: Sava-film Ljubljana, Vega Ljubljana, Unis-Rog Ljubljana, Contal Ljubljana, Državna založba Slovenije Ljubljana, Mladinska knjiga Ljubljana, Elektronska industrija Niš, Dopsna delavska univerza Ljubljana, Prolec Ljubljana, Industrodidacta Ljubljana, Učila Zagreb, Tobak Ljubljana, Slovenijales Ljubljana, Hermes Ljubljana, Mehanotehnika Izola, KLI Kočevje, Slovenijašport Ljubljana, Šport oprema Ljubljana in Elan Begunje.

Med razstavljalce so vključena predvsem podjetja iz SR Slovenije, posredno pa sodelujejo tudi podjetja iz ostalih republik in tujine.

V zadnjih letih opažamo, da se je povečalo zanimanje za problematiko učil in šolske opreme. Poleg znanih in priznanih podjetij, ki se ukvarjajo z učili in šolsko opremo pri nas že vrsto let (npr. Sava-film Vega, Državna založba Slovenije, Slovenijašport, Mehanotehnika, Šport-oprema, KLI), so se zlasti v zadnjih letih pojavila nova podjetja, ki se skušajo uveljaviti na tem področju; ne smemo namreč prezreti njihove vne in načrtov za delo. Tudi zaradi večjega števila gospodarskih organizacij, ki se ukvarjajo z učili in šolsko opremo, opažamo zanesljiv napredek na tem področju. Nekatera podjetja se ukvarjajo s svojimi rešitvami na tem področju, nekatera pa imajo poslovne odnose s tujimi podjetji. Tako bomo lahko videli na razstavi najnovejše naše in tuje dosežke, kar je zagotovilo, da bo razstava zanimiva in vredna pozornosti.

Kljub temu da je bilo pri nas nekaj manjših razstav, ki so jih organizirale različne gospodarske organizacije, lahko rečemo, da je to prva razstava učil in šolske opreme, saj se bomo prvič srečali s tolikšnim številom proizvajalcev in trgovcev z učili pri nas.

Razstava bo obsegala tematično predšolske, osnovnošolske in srednješolske stopnje našega vzgojnoizobraževalnega sistema. Razstavljeni bodo tehnične, didaktične in telovadne igrače za predšolsko vzgojo in naprave ter oprema za vzgojno-varstvene zavode; oprema in učila za razne vrste učilnic, delavnic in kabinetov za osnovno in srednjo šolo. Med tekstualnimi pripomočki bodo najbolj zanimivi pripomočki za kopiranje, t.j. ciklografi in termokopirni aparati. Med demonstracijskimi učnimi sredstvi bodo zanimive zidne slike za biologijo in geo-

PONATIS IZ „DELA“

grafijo, diafilmi za razna predmetna področja, preparati in modeli za biologijo, kemijo, fiziko in matematiko, projekcijske folije in kompleti za razna predmetna področja, novejši projekcijski aparati (episkopi, disprojektorji in grafoskopi s priključki in dodatki, kinoprojektorji 8 mm n. p.). Med avdiovizualnimi učnimi sredstvi in pripomočki bo prav gotovo najzanimivejši magnetoskopski projektor. Prikazana bodo tudi najnovejša učila za tehnični in likovni pouk ter telesno vzgojo. Med pripomočki za obojesmerno komunikacijo bo zanimiva nova izvedba sistema responderjev, če bo le mogoče, pa bodo razstavljeni tudi enostavni učni stroji in stroji za povečanje hitrosti branja.

To dokazuje, da na tem področju sledimo svetovnim dosežkom in bo razstava zanimiva ne samo za učitelje, temveč tudi za ostale. Poleg rednih prikazov delovanja in pedagoške uporabe posameznih učnih sredstev in pripomočkov bodo organizirani strokovni razgovori o uporabi, prednostih in slabostih posameznih učil ter o novih učilih za posamezna predmetna področja.

Pričakujemo, da bo razstava močna spodbuda za izboljšanje dela in stanja na tem področju. Ob uvajanju novih učnih sredstev in pripomočkov, s pomočjo katerih lahko uresničimo sodobne znanstvene ugotovitve o učenju, je potrebno to tematično tudi teoretično obdelati, kar bo temelj uvajanja nove izobraževalne tehnologije pri nas. Ne smemo težiti za tem, da bi šole in učitelje zasipavali z učili (kar je relativno najlažje), pač pa je potrebno teoretično utemeljiti vrednost učil, jih preizkusiti in strokovno usposabljanje učitelje, da jih bodo znali pravilno uporabljati. Mogoče na tej razstavi še ne bo očitno, bo pa že jasno, da ne bo učitelj v prihodnje pretirano obremenjen z rutinskim delom, t.j. s pripravo raznih učil, ki so splošnega pomena in jih zato lahko producira, pač pa bo dobil ustrezna sredstva na voljo. Moral jih bo samo pravilno izbirati in ustrezno uporabljati.

Vemo tudi, da mnogi učitelji sami pripravljajo kakovostna učila, da pa jih nismo mogli povezati s proizvajalci učil. Tako bodo imeli ti učitelji priložnost, da se seznanijo s proizvajalci; le-ti želijo zbrati okrog sebe več strokovnih sodelavcev.

Razstava bo verjetno vplivala na delo delovnih organizacij, ki se ukvarjajo s to tematiko, saj so zamislili o medsebojnem sodelovanju, specializaciji in delitvi dela, o kooperaciji in strokovnem sodelovanju že dalj časa aktualne. Mislimo namreč na to, da bi bilo na naše šolstvo in

za same delovne organizacije zelo koristno, da bi ustanovili strokovno združenje proizvajalcev in uvoznikov učil ter opreme. Prav k temu pa naj bi odločno spodbudila razstava.

Poleg manifestativnega in strokovnega bo imela razstava tudi komercialni uspeh. Predstavniki vzgojnoizobraževalnih zavodov bodo lahko naročili posamezna učna sredstva in pripomočke ter šolsko pohištvo in opremo.

Pokrovitelj razstave je tovariš Edvard Kardelj, članstvo v častnem odboru pa so sprejeli najvidnejši predstavniki našega družbenopolitičnega življenja ter strokovnjaki.

Razstavo bodo odprli v soboto, 18. 9. 1971 ob 10. uri, odprta pa bo do vključno torika, 21. 9. vsak dan od 8. do 17. ure.

MILAN ADAMIČ

OSNOVNA ŠOLA SOLKAN

ponovno razpisuje
na podružnični šoli Banjščice
prsto delovno mesto

učitelja za razredni pouk, U ali PRU za določen čas do 31. 8. 1972.

Prednost ima učitelj, ki je obiskoval seminar za pouk nove matematike.

Na voljo je samsko stanovanje.

Razpis velja do zasedbe prostega delovnega mesta.

KAM PO UČITELJE ZA MATEMATIKO?

V Ljubljani se je končal kongres IFIP 1971. Kot vsaka velika prireditelj je tudi ta kongres zbudil zanimanje najširše javnosti in nas ostreje opozoril na problematiko s tega področja. Zvedeli smo marsikaj zanimivega, med drugim tudi to, da dobijo otroci v najbolj razvitih državah osnovne računalniške tehnike že v osnovni šoli; in to, da nam računalniki (brez katerih pa si modernega gospodarstva ne moremo niti zamisljati!) nič ne koristijo, če nimamo ustreznih strokovnjakov. Tu pa nastane problem. V istih časopisih, v katerih z navdušenjem poročajo o omenjenem kongresu, se že dolgo vztrajno pojavljajo tudi razpisi prostih delovnih mest učiteljev matematike in fizike. Seveda lahko tudi brez teh številnih razpisov vemo, kolikšno je pomanjkanje učiteljev matematike. Šole so v hudih težavah in si skušajo pomagati na najrazličnejše načine. Objavljajo npr. razpis za razpisom, ki ni mogre povedano ne predstavljajo ravno majhnih izdatkov. Poleg tega šole „snubijo“ učitelje matematike na drugih solah in si jih tako rekoč pulijo drug drugemu iz rok. To pa seveda ni najprimernejša; temveč le začasna rešitev za šole, ki so spretnejše! (Samo butalski pastir je lahko ozmerjal prav tako butalskega policaja, da je šema, „ker ni zgrabil ovce prej in ob pravem času, dokler jih je še kaj bilo!“)

Me mda tudi niso več redke šole, ki iščejo ustrezne učitelje v sosednji Hrvatski. Načelno seveda nimamo nič proti svobodnemu gibanju delovne sile ne glede na republiške meje, šolstvo pa najbrž ni najbolj primerno področje, kjer bi lahko brez pomislekov praktično uresničevali to načelo. Postavlja se seveda tudi vprašanje, zakaj Hrvatska te učitelje ima, „razvita“ Slovenija pa ne!

Vedno pogosteje je slišati tudi zahteve, da bi bilo treba učitelje matematike drugače nagradjevati kot ostale, ker nam bodo sicer še ti, kar jih imamo, odšli v gospodarstvo. Do tega bo po vsej verjetnosti tudi prišlo, ker bo to pač najcenejša rešitev. Izravnava osebnih do-

Konec je slavlja, v rokah so ostali zavoji sladkarij in na obrazih veseli nasmehi (na fotografiji učenci lomske šole z učiteljema Miro in Tonetom Kramarič)

LOM POD STORŽIČEM:

Praznik že na tretji šolski dan

Komaj je mladi učiteljski par — Mira in Tone Kramarič — pri-

šel na šolo Lom pod Storžičem, že je bila pred njima naloga, da pripravita spored za slovesnost ob obisku kurirjev in ostalih pokroviteljev njihovega pionirskega odreda „G 34“. Otroci — v vseh štirih razredih jih je 25 — so v naglici pripravljali pesmi in recitacije.

Že šestič je odbor IV. brigade VDV partizanskih kurirjev obiskal svoj pionirski odred. Nikdar ne pridejo prazni. To pot so s pomočjo ostalih pokroviteljev — „Sportoprema“ Vižmarje, „Tobak“ Ljubljana, Državna založba Slovenije, „Termika“ in kovinsko podjetje IMKO iz Ljubljane — poklonili pionirjem učilo „Semaforški center“ novejša izvedba za praktične vaje prometne vzgoje. „Elektrotehna“ iz Ljubljane, ki doslej še ni bila pokroviteljica, pa je darovala televizor.

Pionirji so vsem obiskovalcem — kurirjem, pokroviteljem, predstavnikom Zveze borcev občine Tržič ter predstavnikom družbenopolitičnih orga-

nizacij, ki so se udeležili slovesnosti — ob prihodu pripeljali šopke jesenskega cvetja. Na navzoče (prišli do tudi domačini) je pozdravil Ivo Gorjan, učitelj, ki je z ženo minulim osem let učil na tej šoli. Otroci duet je zapel nekaj pesmi, učenci so deklamirali, pesnik Neža Maurer pa je navzočim povedala nekaj svojih pesmi. Franc Fojkar, predsednik odbora kurirjev za Gorenjsko, ter organizator vsakoletnih obiskov in obdarovanj, je pri nagradjenih med drugim dejal: „Bodite marljivi učenci, dobri tovariši, spoštujte in ljubite svoj domovino in svobodo, za katero je bilo darovanih toliko mladih življenj.“

Šolstvo prvošolcev je leto prvič srečalo pokrovitelje svojega pionirskega odreda. Praznik na slovesnost prvih šolskih dni darila odredu in tudi posameznikom (vsak učenec je dobil zavoj slaščic) so gotovo najlepša spodbuda za resno delo in mlajivo učenje.

Tehnika — oblikovalka sodobne osebnosti

Ob najnovejši knjigi prof. dr. Danila Viherja: TEHNIČKO STVARALŠTVO KAO PEDAGOSKI PROBLEM, Izdala Pedagoška akademija v Splitu, 1971.

Mogoče se ne bi ustavili toliko ob knjigi našega bovškega rojaka, dolgoletnega pedagoškega delavca v srcu Dalmacije, če Viherjeva koncepcija tehnične vzgoje ne bi pomenila živga, čvrstega spoznanja ustvarjalnega značaja tehnike, podobnega ustvarjalnosti v umetnosti ali nasploh kulturi. V času, ko mnogi vpijejo o dehumanizacijskem vplivu tehnike, najde avtor polnovrednega človeka prav sredi strojev. Danes se nujno socialno — psihološka bližina tehnike spleta z življenjsko ustvarjalnostjo in potrebami sodobnega človeka v neizbežnih srečanjih s celovitostjo odnosov tehnike, proizvodnje in ekonomike.

S takega celostnega vidika se razvije tudi med poukom ustrezen odnos: tehnična kultura je sodobna potreba in nujna kvaliteta osebnosti. Viher lepo in jasno primerja ustvarjalno genialnost v literaturi podobno genialnostjo v tehničnem ustvarjanju, ko človek razvija najgloblje potence znanstvene misli, intelektualne produktivnosti, da pride do novega spoznanja in zmore ustvarjalno preobraziti materijo in energijo. Pedagoški problem se danes kaže, ko premalo smotno zapažamo v vzgojno izobraževalnem procesu notranji, ustvarjalni značaj tehnike in proizvodnega dela, pa se prepovršno ustavljammo samo ob zunanjem videzu. Posledice takega šibkega tradicionalnega odnosa do tehnične vzgoje so navsezadnje vidne tudi v celotnem gospodarstvu. Samo primer: od 1921. leta do danes se nam je v vsej Jugosla-

viji posrečilo registrirati samo 28.000 patentov, medtem ko jih je samo firma Siemens v svojih lastnih iznajdbah registrirala 52.000

Tehnično ustvarjalnost delo nira dr. Viher kot človekovo posebno sposobnost, posebno nadarjenost za preoblikovanje materije in energije v prirodo. Pogostokrat slišimo, da boljši stroji pogoltnili človeka, zrušili humanizem, ga razvrednotili. Avtor pa pravi, da ta nevarnosti ni, če vzgajamo mlade ljudi k spoznanju miselnih ustvarjalnih komponente v tehniki. Stroj torej ni samo neživ kovina, je oživiljen del procesa funkcionalno aktivirana materija v sistemu dela.

Ob sklepu Viher še podkrepi svoj globoko pedagoško osmišljen koncept tehnične vzgoje kot kreatorja osebnosti in v stroju pedagoških organizacijskih predlogov. Ob instituciji pedagoških ved bi morali organizirati posebno ustanovo, naravnano na izrecno vzgojo mladih tehničnih talentov, v vsaki republiki pa naj bi organizirali posebne tehnične muzeje, razstave ustvarjalnih, izumiteljskih dosežkov in poskusov mladih ter bolj množično pedagoško skrbeli za pregled na proizvodnjo tehničnih igračk. Avtor še posebej opozarja na podeželsko mladino, ki jo premalo pripravljamo za srečanje s tehniko.

Prav bi bilo, če bi Viherjevi misli o ustvarjalnosti tehnike ujele odmev tudi na letošnjem III. mednarodnem kolokviju, septembra v Baškem polju pri Makarski, ki bo posvečen vprašanjem o kreativnosti mladih, srečati pa bi se moral z njimi vsak vzgojitelj in učitelj.

RUDI LEŠNAR

Zbirka gumijastih figuric Igorja Pušnika (5. d razred) in zbirka lesenih korenin učitelja likovnega pouka Poldeta Miheliča na razstavi v Litiji

ALDO ČERNIGOJ

NIŽJA STOPNJA:

- 10. septembra:
ŠOLSKI ZVONEC IN
ZLATA KANGLICA
- 17. septembra:
VRTILJAK UGANK
- 24. septembra:
VŠAKDO NAJ VZAME
SVOJE
- 1. oktobra:
BERILO, ODSTAVEK,
STAVEK
- 8. oktobra:
GLASBENA: O Mojci,
babici in dežku
- 15. oktobra:
KRUH

SREDNJA STOPNJA:

- 7. in 8. septembra:
TABORNIK ŽUŽA IN
NJEGOVO PRVO TA-
BORJENJE
- 14. in 15. septembra:
DNEVNIK OKICE
ČRNOOKE
- 21. in 22. septembra:
ZEMLJA VELIKANSKI
ŽIVLJENJSKI PRO-
STOR -
- 28. in 29. septembra:
GRAMOFONSKA PLO-
ŠČA
- 5. in 6. oktobra:
MED CERKNICO IN
LOŽEM
- 12. in 13. oktobra:
GOZD

VIŠJA STOPNJA:

- 7. in 9. septembra:
GLASBA NA VODI
- 14. in 16. septembra:
POVEDI MRAČNI ME
GROBAR
- 21. in 23. septembra:
POGLED V VESOLJE
- 28. in 30. septembra:
DRUŽBENE SPRE-
MEMBE OB KONCU
19. stoletja
- 5. in 7. oktobra:
J. S. Bach: BRANDEN-
BURŠKI KONCERT št.
3 v G-duru
- 12. in 14. oktobra:
SLOGOVNI RAZPON V
BESEDILIH SLOVEN-
SKE MODERNE

**NEKAJ MISLI ZA UVOD V
NOVO LETO RŠ**

Velja pravilo, da se ob večanju neke količine neka druga, ki ostane nespremenjena, v primerjavi s prvo dejansko zmanjšuje. In radijska šola, tako se vsaj zdi na prvi pogled, traja bolj ali manj nespremenjena že 25 let. Pred dvema letoma smo jo obogatili za dvajsetminutne, vzgojnim vprašanjem namenjene oddaje z naslovom „Nenavadni pogovori“, to pa je tudi vse, če pri primerjanju upoštevamo samo čas. Primerjamo pa seveda radijsko šolo s šolo samo in z vsem, kar se je z njo in v njej zgodilo v tem četrto stoletju. In tako povprek pridemo do sklepa, da je RŠ v šoli, ki ji je namenjena, vedno manj pomembna. Nekateri obiski, ki smo jih v preteklem šolskem letu napravili po šolah v Sloveniji, nas podpirajo v domnevi, da mnogo učiteljev sklepa tako ali približno tako in da je vedno več takih, ki preprosto ne vedo več, da radijska šola obstaja. Med takimi so še najbolj informirani tisti, ki jo zamenjujejo z mladinsko radijsko igro.

Seveda je takih še vedno razmeroma malo. Mnogo več je vestnih uradnikov, ki menijo, da je poslušanje oddaj radijske šole v razredu izguba časa - če že ne prekršek zoper strogi urnik in razporeditev učne snovi. In zlasti tem bi ob začetku novega leta radi povedali nekaj besed. Ne, nič novega in izvirnega, a vendar - kot vse kaže - potrebnega.

Radijska šola je po namenu pomožno učno sredstvo, ki naj obogati šolski pouk na način in s sredstvi, ki posameznemu učitelju niso na razpolago. Pri nas je docela od njega odvisno, ali bo to sredstvo uporabil ali ne, ali bo obogatil pouk ali ne. V načelu je to prav, čeprav ni povsod na svetu tako, manj prav pa se nam zdi, da na njegovo odločitev ne morejo vplivati niti kvaliteta tega „pomožnega učnega sredstva“ niti objektivna korist za vzgojno-izobraževalni proces. Kot rečeno, na to odločitev največkrat vplivajo tehnične in organizacijske ovire, ki bi jih bilo z nekaj dobre volje mogoče premagati. Ne zdi se nam torej prav, da je te dobre volje tako malo.

Zakaj se nam to ne zdi prav?

Najprej morda zato, ker je preprosto škoda zapravljenih

energij in sredstev, če stvar, za katero so bila porabljena, ne doseže svojega namena. Bolj pomembno pa se nam zdi to, da so viri novega znanja - zlasti kadar gre za majhen narod - močno omejeni in da novo znanje pride prepočasi v šolo, če mora iti po ovinku: univerza, pedagoška gimnazija, pedagoška akademija. Trudimo se namreč za to, da oddaje radijske šole

pripravljajo ljudje, ki so pri izviru novega znanja ali vsaj pri viru informacij o novem znanju. To je seveda samo del premisleka o radijski šoli kot potrebnem učnem sredstvu, a že ta - tako se nam zdi - zadostuje za sodbo, da je vsaj močno nenavadno, če prav učitelj brez tehtnega preudarka prekine krog, ki bi se moral skleniti pri učencih v razredu.

SREDNJA STOPNJA:

- 7. septembra ob 9.05 I. program
- 8. septembra ob 14.05 II. program

**TABORNIK ŽUŽA IN NJEGOVO PRVO
TABORJENJE**

Težko se je ločiti od počitnic in znova začeti vsakodnevno delo doma in v šoli. Ker so tudi prve šolske ure še vedno bolj počitniške, smo tudi mi za prvo radijsko šolsko

uro pripravili Andrejeve spomine na njegovo prvo taborjenje. Prisluhnite, kako je prišel med tabornike, kako je dobil ime in kako so mu letošnje počitnice pod šotorom hitro minile.

VIŠJA STOPNJA:

GEORG FRIEDRICH HAENDEL:

- 7. septembra ob 14.05 II. program
- 9. septembra ob 9.05 I. program

GLASBA NA VODI

Haendlovo glasbo za kraljevo regato ali krajše: Glasbo na vodi predstavljamo kot značilen primer tako Haendlove glasbene ustvarjalnosti kot baročne skladbe pisane po naročilu za posebno priložnost, v našem primeru seveda za regato angleškega kralja, v čigar službi je bil Haendel takrat, ko jo je napisal.

Oddaja se začne z uverturo obravnavane skladbe, nato pa v skopih potezah oriše Haendlovo življenjsko pot - življenjsko pot svetovljanskega baročnega glasbenika, ki ga pripadnost narodu ali kakemu posebnemu glasbenemu izročilu ni niti najmanj ovirala. Svojo skladateljsko pot je dosegel v severnonemškem pristaniškem mestu Hamburgu, kjer je dosegel prvi uspeh kot operni skladatelj. Pozneje je delal v Italiji, v Firencah in v Rimu ter v Benetkah, in si tam ustvaril slavo z italijansko opero z naslovom Agrippina. Po uspehih v Italiji se je vrnil v Nem-

čijo, v Hannover, in stopil v službo hannoverske knežje družine. Ko je leta zasedla angleški prestol, je Haendel odšel z njo v London in se tam uveljavil kot organizator oper, pa tudi kot organizator glasbenega življenja, kot virtuoz na čembalo in kot organist. Kot je bila takrat navada, je pisal skladbe za različne svečane priložnosti, seveda po naročilu dvora in londonske visoke družbe. Med take naročene skladbe spada - med drugimi - tudi Glasba za kraljevo regato.

Sledi podrobnejša razčlenitev predstavljene skladbe, seveda opremljene z opozorili na poreklo in razvoj posameznih oblik, ki sestavljajo to Haendlovo delo. Oddaja najprej govori o uverturi, potem pa o glavnini, ki jo sestavljajo krajši stavki, značilni za baročno suito. Posebna pozornost je posvečena trem takim stavkom: menuetu, bourreju in stavku, ki se imenuje po angleškem kmečkem piskalu hornpipe.

NIŽJA STOPNJA:

- 10. septembra ob 9.05 I. program
- 10. septembra ob 14.05 II. program

ŠOLSKI ZVONEC IN ZLATA KANGLICA

Počitnic je konec in šola je spet tu. S šolo so prišle spet skrbi, dolžnosti pa tudi veselje. Poseben dogodek je šola za najmlajše, ki so prišli prvič v šolo. Prav za prve razrede še posebej skrbno odbiramo in pripravljamo prvo oddajo naša radijska šola. Letos je pripravil tekst pesnik France Vurnik. Zaletek šole skuša olajšati prvošolčkom s pesmijo, pa ne s katerokoli pesmijo, ampak tisto o šoli ali vsaj s pesmijo, ki po šoli diši kakor je sam rekel. Takšnih pesmi pa je kar veliko zapisanih in jih je odbral in povezal s prijetnim razgovorom.

Pesmi, ki jih boste v tej oddaji slišali, so: Kajetan Kovič: Šolski zvonček, Kajetan Kovič: Čarovnik, France Vurnik: Torba učenosti, Josip Stritar: Na poti v šolo, Ela Peroci: Ti si vedno zadnja, Tone Pavček: Prvi v šolo, Josip Stritar: V šoli, Niko Grafenauer: Abeceda, Tone Pavček: Bratovo pismo, Branko Rudolf: Papirnata ladja, Oton Župančič: Zlata ptička, Dragotin Kette: Sultan in kužek, Tone Pavček: Televizija v mestnem logu.

Torej, pisan in sproščen začetek šole!

DNEVNIK OKICE ČRNOOKE

Oddaja pripoveduje o Romanu, tihemu fantu, ki živi v vasi pod Pokljuko. Ker je vedno bolj sam in molčeč, so mu za družbo živali. Tako se je posebno navezal na mlado srno. Nekoč pa mu je srna ušla in jo je šel iskat. Seveda je ni našel, saj so poključki gozdovi veliki, pač pa je našel svoj poklic.

Med iskanjem svoje Okice je Roman prišel do drvarjev. Niso mu verjeli, da sledi srno, zato so ga vabili, naj ostane pri njih, da bo luščil debila in obsekaval smreke. Ni ostal, pač pa je na svoji poti naletel na drevnico. Inženir mu je povedal vse, kar ga je zanimalo. Naj vam prepišemo kar odlomek iz oddaje:

„Smreke postanejo že z dvema leti učenke in se učijo samostojnega življenja. Potrebnovali jih bomo, da z njimi zasadimo del gozda, ki je bil dorastel in smo ga posekali; da zasedimo goličavo, ki jo je za seboj pustil gozdni požar; da prekrijemo sledove divjajočega viharja, ki je ruval in lomil drevesa. Pa tudi nerodovitne gmajne in pašnike zasajamo z mladimi drevesci. Nove sadike moramo vzgajati kar tu. Če bi jih prinesli na primer z Gorjancev, bi se smrečice težko privadile našega podnebja. Ja, tudi drevesa imajo svoj domači kraj kot ljudje. Vidiš, tako smo napravili svoja gojišča. Nekakšni vrtovi, sredi gozda so to.

Dobro prekopljemo rahlo gozdno prst, pognojimo, naredimo plitke jarko in vanje posejemo smrekovo seme – tega dobimo iz zdravih storžev. Smrečice sejemo lahko jeseni bolj zgodaj ali pa spomladi. Tako je tudi v naravi: nekaj semena se zaseje jeseni, nekaj šele spomladi. V prvem letu so smrečice nežne in majhne, kot bi zrastle za igračke, saj merijo komaj pet centimetrov. Skrbno jih plevemo in okopavamo, da jih plevel ne duši.

Smrečice pa rastejo in se košatijo. Postaja jim tesno. Ko so stare dve leti, jih presadimo bolj na redko. Koreninice se morajo navaditi druge prsti, smrečice pa samostojnega življenja. Zato jim pol za šalo, pol zares pravimo – šolarke.

Še marsikaj zanimivega je zvedel Roman v tem gozdnem nasadu o gojenju smrek. Ko pa se je vračal domov, pa sta z inženirjem na poti srečala še oglarja, tako si je ogledal še oglarsko kopo. Ta srečanja v gozdu so ga tako prevzela, da je potem doma ob vsakem stiku z lesenim predmetom pomislil na gozd in na to, kaj vse nam gozd daje.

oddaja je napisana zelo zanimivo, ob zgodbi o Romanu in njegovih srni pa se bodo naučili snov, ki jo morajo znati.

To je zapleteni in najtežji stavek v oddaji, a takoj za njim sledi zanimivi razgovor o starosti naše Zemlje in o prvem življenju na njej. (To so bila bitja zelo enostavne zgradbe, še mnogo preprostejša kot so zdaj živeče alge in praživali. Iz teh bitij pa so se v teku milijonov in milijonov let razvile neštete vrste rastlin in živali. Učenjaki, botaniki in zoologi so našli že 270.000 rastlinskih in okoli 1.100,00 živalskih vrst. Vsak dan odkrivajo raziskovalci nove rastlinske in živalske vrste in seznam novo odkritih vrst se vsako leto pomnoži za nič manj kot 10.000 novih vrst. Koliko pa je to? To je strašno veliko, npr.: če bi moral naš dnevnik DELO ponatisniti imena vseh rastlinskih in živalskih vrst, bi jih priobčeval v polnem sedanjem obsegu okoli devet mesecev dan za dnevem.

NIŽJA STOPNJA

Potem nam avtor pomaga, da se ozremo okoli sebe: na gozdove, travnike, pragozdove, planinske pašnike in senožeti in v njih nam opisuje združbe rastlin in živali.

Živali in rastline pa so med seboj povezane v dolge prehranjevalne verige. Osnovni proizvajalci hrane na naši Zemlji so zelene rastline – one pretvorijo v svojem telesu sončno energijo v kemično energijo, ki jo potem kot hrano posredujejo živalim.

In človek? Navsezadnje je tudi človek del narave. V sodobnem svetu, stredi vseh pridobitev tehnike kar preveč pozabljamo, da smo tudi mi člen narave med milijoni drugih organizmov – Človekovo najvažnejše spoznanje je, da mora živeti v sožitju z živalmi, žuželkami in rastlinami – če hoče živeti.

24. septembra ob 9.05 I. program
24. septembra ob 14.05 II. program

VSAKDO NAJ VZAME SVOJE

Razbrali smo iz podrobnega učnega načrta za I. in II. razred, ki smo ga dobili na vpogled, da so nekako v tem času na vrsti tudi razgovori o domačih živalih in njihovem pomenu za človeka. Čeprav morebiti ne bomo ujeli sočasnosti z vsemi šolami, smo vendarle uvrstili to temo tudi v naš program. Dragu-

tin Horkič jo je obdelal v obliki dramatisirane bajke, zato smo pričani, da jo bodo otroci z veseljem poslušali in zlahka dojeli to, kar jih hoče povedati.

Zgodba je torej prav preprosta, zgovorna pa tudi dovolj. Prislulnejo naj ji seveda tudi prvi razredi.

SREDNJA STOPNJA:

28. septembra ob 9.05 I. program
29. septembra ob 14.05 II. program

VIŠJA STOPNJA:

14. septembra ob 14.05 II. program
16. septembra ob 9.05 I. program

POVEDI MRAČNI ME GROBAR

Letos bomo nadaljevali z vrsto oddaj o razvoju slova v slovenski književnosti. Na vrsti je obdobje moderne in že druga oddaja tega ciklusa bo govorila o razponu slova v besedilu moderne. Kot nekakšen

uvod v to snov pa smo v spored uvrstili oddajo o Dragotinu Ketteju kot značilnem predstavniku moderne. Oddaja opisuje pesnikovo življenjsko pot in obenem riše njegovo umetniško rast.

NIŽJA STOPNJA:

17. septembra ob 9.05 I. program
17. septembra ob 14.05 II. program

VRTILJAK UGANK

Tudi naša druga oddaja radijske šole za nižjo stopnjo v tem šolskem letu je še vedno sproščena in igriva, vendar pa že pričakuje učenčevo sodelovanje, to se pravi, dobro poslušanje in rešitev manj ali bolj znanih ugank. Za uganke v šoli skoraj ni časa pa so tako prijetna igra toliko lepote je velikokrat v njih, da smo jih pripravili kar za celo oddajo. Izbrala in z vezanim tekstom povezala jih je Alenka Bole-Vrabčeva. Ome-

njene uganke boste našli v knjigi „Moja knjižica“: Slovenske uganke. To so ljudske uganke in uganke naših znanih avtorjev, Valentina Vodnika, Josipa Stritarja, Alojza Gradnika, Manice Komanove, Vere Albrehtove, Otona Zupančiča in drugih.

Namen naše oddaje je pritegniti mladega poslušalca k zbranemu poslušanju in sodelovanju.

SREDNJA STOPNJA:

21. septembra ob 9.05 I. program
22. septembra ob 14.05 II. program

ZEMLJA VELIKANSKI ŽIVLJENJSKI PROSTOR

Upamo, da bomo s to oddajo ustregli zahtevi šolskega učnega načrta in še več. Avtor, ki nam je to oddajo napisal, je zajel snov tako široko in zanimivo, kot bi jo v šolski knjigi pač težko našli. Najprej je postavil Zemljo na svoje mesto med devetimi planeti, ki krožijo okrog Sonca, opisal njeno kroženje in s

tem že naznačil, koliko svetlobe in toplote prejema od Sonca in zaključil to začetno misel o življenju na Zemlji tako: svetloba, toplota in plinska sestava zraka na zemlji so tisti fizikalni činitelji, ki so odločali pred milijardo in pol leti, ko se je porajalo življenje na Zemlji in ki usmerjajo tudi zdaj obstoj življenja

SREDNJA STOPNJA:

GRAMOFONSKA PLOŠČA

II. del

V tej radijski šoli se bodo naši znanci oče, njegov sin Miha in nečakinja Polona spet pogovarjali o gramofonskih ploščah. Oddaja je pravzaprav nekakšno nadaljevanje radijske šole „Nekaj besed o gramofonski plošči“, ki je bila na sporedu lansko šolsko leto.

Najprej bo tekla beseda o gramofonih. Mlade poslušalce bomo opozorili na posebne lastnosti dobrih in pomanjkljivosti slabih gramofonov in razložili kako slaba igla lahko poškoduje gramofonsko ploščo ter kviri reprodukcijo.

VIŠJA STOPNJA:

28. septembra ob 14.05 II. program
30. septembra ob 9.05 I. program

DRUŽBENE SPREMEMBE OB KONCU 19. stoletja

S to oddajo nadaljujemo ciklus „Delo in zgodovina“, ki smo ga začeli oddajati v preteklem letu. Oddaja je posvečena spremembam, ki so nastale ob koncu preteklega stoletja kot posledica dokončne industrijske revolucije.

Čeprav si znanstveniki niso edini o vzrokih naglega naraščanja prebivalstva v preteklem stoletju, se vendarle nagibajo k mnenju, da ga je treba pripisati posledicam industrijske revolucije in z njo v zvezi napredku znanosti, med drugim tudi medicine. Vsekakor je samo v Evro-

pi prebivalstvo naraslo od 180 milijonov, kolikor jih je Evropa imela leta 1800, na 401 milijon ob koncu stoletja. Ob tem naglem naraščanju prebivalstva je seveda tudi silovito naraščala industrijska proizvodnja, hkrati pa seveda tudi kmetijska, ki se je naglo mehanizirala. Kljub naglemu naraščanju prebivalstva pa je poraba proizvedenih dobrin še vedno zaostajala za proizvodnjo, hkrati pa je naraščajoči proizvodnji primanjkovalo surovin. To dejstvo je materialna podlaga družbenih procesov, značilnih za konec prejšnjega

stoletja. Da bi si pridobila nova tržišča in nove vire surovin, so razvite industrijske države tekmovale v osvajanju novih in novih dežel in si jih — največkrat s surovo silo — prilasčale. Ob koncu stoletja je bil svet praktično razdeljen med nekaj industrijskih velesil, čeprav ne sorazmerno s potrebami njihovih industrij.

Tako n. pr. je bila Nemčija pri tej delitvi „prikrajšana“, kar je na koncu pripeljalo do prve svetovne vojne.

Kolonizacija in ustvaritev velikih imperijev je poglavitna značilnost obravnavanega časa. Za razumevanje zgodovine delavskega gibanja sta ta dva pojma pomembna, ker sta na eni strani omogočala odliv odvečne delovne sile iz razvitih dežel, na drugi strani pa je delavski razred razvitih dežel vsaj posredno sodeloval pri dobičkih, ki jih je kapital ostvarjal z izžemanjem delovne sile v kolonijah. To je pa močno vplivalo na enotnost in borbenost delavskega razreda.

letošnji oddaji nas je avtor popeljal na Notranjsko in predstavil svet med Cerknico in Ložem.

Najprej se z vrha Slivnice razgleda po pokrajini, potem pa pripoveduje o Cerkniskem jezeru, o njegovih posebnostih in seveda tudi o bajkah, ki so krožile med ljudmi. Zatem se ustavi v Cerknici in pove nekaj zanimivosti iz stare zgodovine, o turskem obleganju in nazadnje kako Cerknica izgleda danes. Cesta nas potem odpelje naprej na Križno goro, od koder se spustimo v čudoviti podzemni svet Križne jame.

Obiščemo še Lož in Stari trg. To sta danes majhna kraja, ki pa

imata bogato zgodovino. Med NOB je ta pokrajina darovala veliko življenj in tu danes stoji spomenik žrtvam, marsikdo pa je že tudi pozabil, da je bilo tu v bližini, na travniku pod vasico Nadlesk, partizansko letališče, kjer so pristajala zavezniška letala, dvomotorni „DC“.

Ob koncu pa našteje avtor še znamenite ljudi, ki so se rodili v tej dolini: brata Gaspari, pisatelja Fran Milčinski in Matevž Hace, pesnico Maričko Znidaršič in slikarja Lojzeta Perka.

Učencem bi bila ob poslušanju oddaje v veliko pomoč skica doline ali pa zemljevid.

NIZJA STOPNJA:

1. oktobra ob 9.05 I. program
1. oktobra ob 14.05 II. program

BERILO, Odstavek, STAVEK

Marsikateremu učencu pojmi stavek, odstavek in beseda delajo težave v prvem in drugem razredu. Marsikdo je zaradi napačnega razumevanja teh pojmov tudi že napisal narobe domačo nalogo in si je šele ob taki nezgodi zapomnil, kaj je

to odstavek in stavek. Te pojme pa se lahko razloži na zelo preprost način. Eden izmed teh je na primer tudi primerjava s stanovanjem (stanovanje, sobe, pohištvo.) Avtor oddaje pa je te pojme pojasnil ob berilu iz knjige.

SREDNJA STOPNJA:

5. oktobra ob 9.05 I. program
6. oktobra ob 14.05 II. program

MED CERKNICO IN LOŽEM

Tudi v letošnjem šolskem letu vam bomo v ciklu oddaj „Naši kraji

in ljudje“ predstavili pomembnejše kraje ali dele Slovenije. V tej prvi

Lepi uspehi v tehniškem izobraževanju mladine

Vsa vodstva pomurskih osnovnih šol nenehno sodelujejo z občinskim svetom Ljudske tehnike v Murski Soboti; zato so tudi uspehi na raznih tekmovanjih več kot zadovoljivi. Ob letošnjem dnevu mladih tehnikov Pomurja je tekmovalo skoraj 400 šolarjev in drugih mladincev v raznih dejavnostih Ljudske tehnike.

Dopolnilno tehniško izobraževanje posredujejo mladim strokovno usposobljeni instruktorji ter pedagogi tehniške smeri. Občinski svet Ljudske tehnike v Murski Soboti omogoči

mladincem, ki so uspešno opravili strokovni izpit določene smeri tehniške dejavnosti in hkrati pokazali sposobnost in veselje do tovrstne dejavnosti, da vodijo razne sekcije in klube v Pomurju. Ti mladinci se naprej dopolnjujejo svoje znanje ter ga posredujejo klubskim tovarišem in drugim. Vztrajno in načrtno delo v modelarskih, fotoamaterskih, radioamaterskih in drugih sekcijah ter klubih je vsako leto bogato nagrajeno na tekmovanjih Ljudske tehnike.

BOŠTJAN NOVŠAK

I. POLLETJE 1971/72

NIZJA STOPNJA:

- 10. septembra — ŠOLSKI ZVONEC IN ZLATA KANGLICA — (Izbor mladinske poezije — primeren za začetek šolskega leta)
- 17. septembra: VRTILJAK UGANK — (Oddaja namenjena poslušanju in sodelovanju otrok v razredu)
- 24. septembra: VSAKDO NAJ VZAME SVOJE — (človek je odvisen od narave — žive in nežive)
- 1. oktobra: BERILO, Odstavek, STAVEK — (Za skupno ponovitev laiškoletne učne snovi)
- 8. oktobra: GLASBENA
- 15. oktobra: KRUIH — (od žita na polju do kruha)
- 22. oktobra: NEKJE NEKDO ČAKA TVOJE PISMO — (Kako napišemo pismo)
- 29. oktobra: DAN MRTVIH
- 5. novembra: ŽIVIM V VELIKEM MESTU — (novo okolje — novi pojmi)
- 12. novembra: NAŠA ŠOLA
- 19. novembra: MATEMATIKA ZA PRVI RAZRED
- 26. novembra: ZGODBA IZ NOB
- 3. decembra: GLASBENA
- 10. decembra: OD ČESA ŽIVIMO V OŽJI DOMAČIJI
- 17. decembra: LIKOVNI POUK — (risanje po glasbi)
- 24. decembra: VEJICA (ki, ko, ker, da, če)
- 31. decembra: ČUDODELNI KLOBUK (pravljica pred Novim letom)
- 7. januarja: DOBILI SMO NOV KOLEDAR

14. januarja: MOJA KNJIŽNICA
SREDNJA STOPNJA

- 7. in 8. septembra: TABORNIK ZUŽA IN NJEGOVO PRVO TABORENJE
- 14. in 15. septembra: DNEVNIK OKICE ČRNOOKE (obisk v drevesnici in pogozdovanje)
- 21. in 22. septembra: ZEMLJA, VELIKANSKI ŽIVLJENJSKI PROSTOR
- 28. in 29. septembra: GRAMOFONSKA PLOŠČA
- 5. in 6. oktobra: MED CERKNICO IN LOŽEM
- 12. in 13. oktobra: GOZD
- 19. in 20. oktobra: LJUDSKA PESEM V SIMFONIČNI PESNITVI
- 26. in 27. oktobra: RAB (potovanje na Rab in obisk taborišča. Oddaja pred praznikom)
- 2. in 3. novembra: KAJ SE SKRIVA ZA ZVOKOM PASTIRJEVE PIŠČALI? (oddaja o Janezu Trdini)
- 9. in 10. novembra: GLASBENA
- 16. in 17. novembra: ZEMELJSKO POVRŠJE SE SPREMINJA I.
- 23. in 24. novembra: ZGODBE O TITU (oddaja pred Dnevom republike)
- 7. in 8. decembra: GLASBENA
- 14. in 15. decembra: ZEMELJSKO POVRŠJE SE SPREMINJA — II.
- 21. in 22. decembra: KDO BRANI NAŠE MEJE (oddaja ob dnevu JLA)
- 28. in 29. decembra: IZBOR LIRIKE (izbor lirike na noveletno temo)
- 4. in 5. januarja: KDOR VOZI KOLO, ŠE NI KOLESAR
- 11. in 12. januarja: KMEČKI

UPOR IN MATIJA GUBEC
18. in 20. januarja: Oddaja iz cikla „POKLICI“

VIŠJA STOPNJA:

- 7. in 9. septembra: GLASBA NA VODI
- 14. in 16. septembra: POVEDI MRAČNI ME GROBAR
- 21. in 23. septembra: POGLED V VESOLJE
- 28. in 30. septembra: DRUŽBENE SPREMEMBE OB KONCU 19. STOLETJA
- 5. in 7. oktobra: J. S. Bach: BRANDENBURŠKI KONCERT št. 3 v G-duru
- 12. in 14. oktobra: SLOGOVNI RAZPON V BESEDILIH SLOVENSKE MODERNE
- 19. in 21. oktobra: NARAVNE ENOTE ZA MERJENJE ČASA
- 26. in 28. oktobra: IMPERIALIZEM IN KOLONIALIZEM RAZVITIH DRŽAV IN DELAVSKO GIBANJE
- 2. in 4. novembra: L. van Beethoven: SIMFONIJA ŠT. 5 (prvi stavek)
- 9. in 11. novembra: ARTISTIČNE PRVINE V BESEDILIH MODERNE
- 16. in 18. novembra: KAKŠNA JE NAŠA ZEMLJA
- 23. in 25. novembra: VLOGA SOCIALNE DEMOKRACIJE V DELAVSKEM GIBANJU
- 2. decembra: Ponovitev
- 7. in 9. decembra: F. Chopin: SKLADBE Z LJUDSKIMI PLESNIMI MOTIVI
- 14. in 16. decembra: NAZORSKI IN OBLIKOVNI PRELOM S STARIM V KNJIŽEVNOSTI MED OBEMA VOJNAMA

- 21. in 23. decembra: ČLOVEK IN NARAVA (geografski dejavniki)
- 27. in 29. decembra: DELAVSKO GIBANJE PRI JUGOSLOVANSKIH NARODIH DO PRVE SVETOVNE VOJNE
- 3. in 5. januarja: Antonin Dvorak: SLOVENSKI PLESI (Slov. ples št. 10)
- 10. in 12. januarja: VSEBINSKO IN UMETNOSTNO RAZLIČNE BESEDNE UMETNINE MED OBEMA VOJNAMA
- 17. in 19. januarja: ČLOVEK IN NARAVA — PORUŠENO RAVNOTEŽJE

NENAVADNI POGOVORI

- 6. in 8. septembra: NA POČITNICAH SMO BILI SI TINI
- 20. in 22. septembra: USODNI KORAK
- 4. in 6. oktobra: BESEDE IN DEJANJA
- 18. in 20. oktobra: POVEJ, NE BODI REVA
- 3. novembra: CIGARETA
- 15. in 17. novembra: ČE BOŠ TAKŠEN, BOM ŽALOSTNA
- 1. decembra: MAMA NIMA ČASA ZAME
- 15. in 17. decembra: NARAVNOST POVEM, KER NOČEM BITI HINAVEC
- 29. in 31. decembra: NE SPLAČA SE BITI DOBER IN POŠTEN
- 10. in 12. januarja: NIMAM VOLJE ZA DELO, VSE JE DOLGOČASNO
- 24. in 26. januarja: ZAPRAVIM, KOLIKOR VIDIM
- 31. januarja in 1. februarja: NEKATERI LAHKO SPIJO NA LAVORIKAH

DROBTINICE PRESTAVLJENIM IN NASTOPNIM UČITELJEM

Znano je, kako težko učenci, in kako radovedno pričakujejo vaščanje svojega novega učitelja. Vsaj je pa po vsi pravici on zanje imenitna oseba! Ako se pa že mora učitelj vselej in povsod modro in priljudno obnašati, je to posebno potrebno pri nastopu nove službe. Veliko mu lahko koristi prvi dan med učenci in starši za njegovo delovanje in spoštovanje, dosti pa mu tudi lahko škoduje za ves čas, ter ga lahko pripravi ob vso veljavo. Ni tedaj vseeno, ali se učitelj pri nastopu njegove nove službe tako, ali tako obnaša! Da bodeš, dragi sobrate, vselej in povsod lahko in dobro shajal, ravnaj se po teh le vodilih:

1. Oblači se, kolikor je le mogoče vselej svojemu stanu primerno in čedno; ogiblji se pa tudi vse smešne gizdavosti, ker otroci in vaščanje imajo za to dobre oči, in hitro zapazijo kaj spodtekljivega.

2. V govorjenju ne bodi preboječ ali sramežljiv, pa tudi ne nadležen in predrzen. Raji več poslušaj, kakor govori. Nič ni kaj dobro za učitelja, ako se ljudem že v prvi uri tako rekoč prodaja, da vedo, pri čim da so, koliko je vreden in v čem jim dopade, v čem pa ne.

3. Pa tudi od tistih, kateri se ti kažejo naj boljše prijatelje se ne

daj zapeljati; nikar jim precej vsega ne zaupaj, in ne bodi predkritoserčen. Mnogo se jih je že tako hudo opeklo, in so to celo svoje življenje bitko obžalovali; tudi bratovščine z nikomur prezgodaj ne sklepaj! Ne boj se, da si boš kaj škodoval, ako si lepo moder in ponižen. Pomisli pa tudi, da je vedno boljše za te, če si vsem vse, pa nikomur kaj posebnega.

4. Do učencev bodi sicer prijazen, vendar ne preprijazen. Koristnejše je za te, ako se učencem koj od začetka ves prav ne pokažeš, da ne vedo pri čem da so, – kakor pa, ako se jim koj vsega razodeneš, in jih svoje ljubezni in prijaznosti zagotavljaš, ter obljubuješ vse mehkeje z njimi ravnati od prejšnjega učitelja i. t. d. Sej ne veš, ali so tvoje ljubezni in prijaznosti vredni, in ali bi tvoja mehkota več ne škodovala, kakor koristila, posebno, ako so bili poprej bolj ojstro strahovani. Boljše je, če se teden za tednom prijazno eden drugemu vedno bolj bližate. Tako modro ravnanje in obotavljanje ti bo pridobil veljavo in spoštovanje pri vseh pametnih ljudeh, ako vidiš, da si dobro in premišljeno začel svojo službo.

Učiteljski tovarš 1866, str. 335.

VIŠJA STOPNJA:

21. septembra ob 14.05 II. program
23. septembra ob 9.05 I. program

POGLED V VESOLJE

Na Zemlji praktično ni več kraja, o katerem bi lahko rekli, da je človeku nedostopen. Če res hoče, ga s tehničnimi sredstvi, ki so mu na voljo, lahko doseže. Morda je to razlog, da se nam zdi naš planet nevzdržljiv in da se vedno pogosteje oziramo proti vesolju, vsaj proti najbližjemu, kjer odkrivajo svoje Amerike Kolumbi našega časa. Vesolje nas zanima kot človekova avantura, morda pa tudi kot prostor, kjer se bo človeštvo naselilo, ko mu bo rodni planet postal pretesen. In ravno zaradi tega naraščajočega zanimanja, nam je vsaj sončni sistem postal precej domač.

Predmet oddaje z zgodnjim naslovom – namenjena je učencem šestege razreda in sicer kot dopolnilo k pouku zemljepisa – pa ni le pogled

v vesolje, kakršnega vidimo danes, ko je človekova znanost oborožena s tisočletnimi iskušnjami in tehničnimi pripomočki, o kakršnih prejšnji rodovi niti sanjati niso upali, temveč pogled v vesolje, kakršnega si je človeštvo zamišljalo od začetkov civilizacije. Oddaja hoče pokazati, da se je vesolje, gledano s človekovimi očmi, nenehno spreminjalo skupaj s človekovim odnosom do samega sebe in do narave, ki ga obdaja.

Seveda je tako zamišljen predmet preobsežen, da bi ga lahko izčrpali v polurni oddaji. Izbrali smo le nekaj najbolj značilnih zamisli vesolja, kakršne poznamo iz zgodovine, za konec pa prihranili opozorilo, da naša sedanja predstava o vesolju naj brž prav tako ni dokončna.

NIŽJA STOPNJA:

8. oktobra ob 9.05 I. program
8. oktobra ob 14.05 II. program

GLASBENA: O Mojci, babici in dežku

Glasbena šolska ura, ki smo jo pripravili nas bo preselila v jesenske deževne dni. Zato tudi razgovor o dežju, vetru, dežnih kapljicah in še o Mojci in babici, ki bosta šteli dežne

kaplje (dežne kaplje v ritmu! Večeje in glasnejše kaplje, manjše in tišje in svetlejšje). Pesmica, ki se je bomo med oddajo naučili peti ima takšno besedilo:

Janez Bitenc:

DEŽEK

Zdaj na nosek,
zdaj na glavo,
zdaj na strehe
in zemljo;
rajam, plešem kot vrtavka,
da nihče ne zna tako.

Kdo me zdaj še ne pozna?
Droben dežek sem z neba ...

Poleg te pesmice pa bomo še zapeli in poslušali naslednje pesmi:
Slavko Mihelčič: Stopa dedek, Janez Kuhar: Jaka se pa cmeri –

Samo Remšak: Sinček – petelinček, angleška narodna: Žabji koncert, Janez Kuhar: Tri ladjice
Oddajo je pripravil Janez Bitenc.

SREDNJA STOPNJA:

12. oktobra ob 9.05 I. program
13. oktobra ob 14.05 II. program

GOZD

Gozd je že od nekdaj človeku privlačna neznanka. Tako je bilo v sivi davnosti, ko so v gozdovih videli strahove, v srednjem veku, ko so iz gozdov prihajali volkovi in razbojniki, in tako je človeku, ki išče pristnega stika z naravo, gozd še danes prijetno zatočišče. Morda nas v gozdove privlači odkrivanje življenja. V gozdovih žive veverice, srne, detli in tam gnezdi ptice. Ob Amazonki v Južni Ameriki, ob Kongu v ostrčju Afrike, na Javi, Sumatri in v prostrani Sibiriji so največji gozdovi na zemlji. To so pragozdovi in džungle, kamor še ni stopila človeška noga. V tej gozdovih raste tisoče vrst dreves, dreves katerih krošnje segajo skoraj sto metrov visoko. Po debelih se vzpenjajo ovijalke, po pazduhah med vejami iz iz dupel rastejo mahovi, praproti in orhideje. Vse kipi kvišku, k soncu in k svetlobi. Toda tudi ob mračnih in vlažnih tleh je bujno življenje.

Gozd bi lahko primerjali z večnadstropno hišo. Gozdna tla, zemlja in steljam bi bila klet. V „kleti“ žive bitja, ki predelujejo odpadlo listje in vejice v humus. V pritličju, na gozdnih tleh, prebivajo žabe, krastače, zajci, rovkve, ježi, gozdniki jerebi, srne, lisice, pajki, suhe južine in še nešteti drugi prebivalci. Med grmovjem in praproty, v prvem nadstropju razpletajo mreže križavci, po listju lezejo gosenice, hrošči, rilčkarji, rastlinske stenice, polži in druge živali. Po drevesnih debelih ali v drugem nadstropju plezajo detli, žolne in brglezi, iz razpok med lubjem pobirajo škodljivce. Tudi veverica se kaj dobro znajde na deblu, ki je stopnišče v naslednje nadstropje, to je drevesno krošnjo. Številne žuželke in ptice domujejo v krošnjah ...

O gozdovih kot življenjskem prostoru in o življenju nekaterih živali v tem okolju bo pripovedovala radijska šolska ura.

VIŠJA STOPNJA:

12. oktobra ob 15.05 II. program
14. oktobra ob 9.05 I. program

SLOGOVNI RAZPON V BESEDILIH SLOVENSKE MODERNE

V oddaji „Od realizma do moderne“ je bil govor o tistih slogovnih elementih umetnostnih besedil iz konca prejšnjega stoletja, ki to obdobje povezujejo s prihajajočo moderno. Govorila je zlasti o vprašanjih, koliko nove vsebine vplivajo na obliko literarnih umetnin, kar je za razumevanje novega obdobja zlasti pomembno, ker se na prvi pogled kaže kot popoln prelom z vsem stari; le porornemu očesu ne uidejo očitne povezave z izročilom.

Nastop moderne je v slovenski književnosti pomenil nedvomen prelom, ki se je predvsem kazal kot prelom s staro vsebino. Glede na prejšnje obdobje je pomenil vsebinsko razširitev, ki jo lahko primerjamo samo s Prešernovim nastopom.

To pa hkrati pomeni, da stilna sredstva preteklega obdobja niso zadostovala za nove vsebine, da je le-ta zahtevala nov slogovni razpon.

NIŽJA STOPNJA:

15. oktobra ob 9.05 I. program
15. oktobra ob 14.05 II. program

KRUH

Njiva, žetev, mlin, kruh – takšen bi bil lahko podnaslov naše oddaje in ta podnaslov nam tudi pojasni vsebino te šolske ure. Oddaja bo spremljala delo na polju, različne letne čase, spremljala narave in predvsem rasti žita. Žetev, spravljane zrnja, mletev in končno peka

kruha, naše osnovne jedi. Koliko časa, koliko dela, koliko skrbi, da nam zraste na poljih žito in da dobimo na mizo dišeči hleb kruha.

Oddaja je namenjena 3. razredu. Tekst je napisal pisatelj Smiljan Rozman.

PESEM NAŠEGA UČITELJSKEGA ZBORA

Učiteljski pevski zbor „Emil Adamič“ pri nastopu

UPZ »Emil Adamič« na letnih vajah in turneji po Zahodni Nemčiji

Za letošnje osemnedevne poletne vaje si je izbral Učiteljski pevski zbor Slovenije „Emil Adamič“ prijazen kraj Ljubno v Savinjski dolini. Prelep savinjski svet in zrak, predvsem pa še pristna prijaznost in gostoljubnost domačinov sta pripomogla k izredno uspešnemu delu. Vadičili smo po 6 do 8 ur na dan, saj je bila pred nami odgovorna naloga: ponesti pesem v Zahodno Nemčijo.

Te vaje nam bodo ostale prav gotovo za vedno v spominu. Izredno razumevanje in gostoljubnost domačinov, predvsem pa tovariško razumevanje ravnatelja šole Jožeta Prislana, ki nam je odstopil šolske prostore za vaje in nam bil pomočnik za vse, je nepozabno. Z enako vnetostjo se je zavzel za zbor tudi predsednik turističnega društva, veterinar Mermal. Težko je povedati, s kakšnim veseljem in predanostjo sta z domačim učiteljskim kolektivom pripravila srečanje pevcev z domačini - ljubenci. Zbor je priredil koncert ob sodelovanju domačega noskega zbora, mladinskega zbora in folklorne skupine. Prijatelji so tudi prebivalci okolnih vasi in turisti. Zbralo se je nad 1500 poslušalcev. Po koncertu se je spet izkazala gostoljubnost Ljubencev, s katerimi smo posedeli pozno v noč. Izražali so hvaležnost, da smo prišli v te kraje pesem, saj se le redko zgodi, da jih obišče kaka kulturna skupina. Ob slovesu so nas pozivali, naj še pridemo, vadičili so nas s solzami v očeh. Sem, kje bi še našli tako navdušene in hvaležne poslušalce in tako predan učiteljski kader, ki so žrtvovali tudi počitnice za UPZ.

V nedeljo 25. julija smo se poslovili od prijaznih gostiteljev. Slovo je bilo res iskreno in prisrčno. Mnogi so nas spremljali s svojim avtobusom do kraja Walhausena na področju reke Rehn. Spotoma je zbor zapel še na proslavi 40-letnice tamkajšnjega društva. Sprejeti smo bili z velikim aplavzom in smo med občinstvom poželi veliko priznanje. Poslušalcev je bilo prek 300. Po tem nastopu so se gostitelji zbora Fidelio poslovili in se vrnili, nekaj članov pa nas je z osebnim avtomobilom spremljalo prav do Bonna.

V Koelnu so nas sprejeli člani zbora „Cantus mundi“. Tudi ta mladi zbor je že nastopal pri nas v Ljubljani. Pod vodstvom slepega dirigenta Luettgena je dosegel v desetih letih že zavidljive uspehe. Lahko rečemo, da je to zbor mladih entuziastov. Letos praznujejo 10-letnico svojega delovanja in zato je bilo naše gostovanje še bolj pomembno in prisrčno. 26. julija smo peli v protestantski Trinitatiskirche. Cerkev je bila namenoma preurejena za koncertne nastope in se ponaša s čudovito akustiko. Obisk je bil nekoliko slabši. Koncert je poslušalo okrog 120 ljudi, od tega 40 zdomcev, vendar je bilo občinstvo izredno hvaležno.

Člani zbora Cantus mundi so se trudili, da bi se naš zbor čim bolj počutil. Nekateri njegovi člani so si vzeli celo dopuste, da so bili lahko z nami oba dneva. Ne morejo pozabiti obiska v Ljubljani. Pod vodstvom simpatičnega dirigenta so zapeli tudi nekaj slovenskih pesmi. Skupaj smo peli in se veselili. Znajo več slovenskih pesmi, med njimi tudi Prešernovo Zdravljico. Pojejo jo s posebnim zanosom, saj je v teh mladih ljudeh težnja, da bi živeli v prijateljskem sožitju vsi narodi. Dirigent Luettgen je v neneknih stikih z našo glasbeno ustvarjalnostjo in išče vse pomembnejše pesmi. Tako smo dva dni, predvsem pa oba večera preživeli z njimi v najlepšem prijateljskem razpoloženju.

27. julija dopoldne smo se odpeljali v Leverkusen. Ogledali smo si mlado mesto, ki je poleg gospodarske trdnosti tudi vsestransko kulturno razvito. Vsi prebivalci delajo in žive za napredek, ne samo za materialne, marveč prvenstveno za duhovne dobrine. V prečudoviti koncertni stavbi, imenovani „forum“, smo si v kinematografski dvorani ogledali še film o razvoju tega mesta. Ponašajo se tudi s čudovitim japonskim vrtnom. Po ogledu mesta, kjer smo videli tudi bloke delavcev iz vseh dežel sveta, smo bili povabljeni v restavracijo na kosilo. Tu smo se srečali s prijaznim županom mesb, ki je v pozdravnem nagovoru poudaril prijateljske stike z našo Ljubljano.

Med osemnedevnim bivanjem v Ljubnem smo izkoristili prijaznost, da smo obiskali še muzeje in se s komemoracijo ob pomenu pokojnega skladatelja Blaža Arniča oddolžili temu velikemu prijatelju našega zbora. Naša pesem se je dvignila od mogočno Raduho, tisto Raduho, ki jo je pokojni Arnič tako rad vpletal v svoje glasbene nastopstrovine. Nato smo nadaljevali pot v prelepo Logarsko dolino.

17. julija smo se pevci razšli. To je bil le 4-dnevni oddih in priprava za turnejo. 22. julija

24. julija smo imeli javni nastop v Puettingenu pri mestu Saar bruecken. To je veliko rudarsko naselje, v katerem živi tudi okrog 1600 Jugoslovancev. Mesto smo si tudi ogledali. Kulturni dom v Puettingenu je bil kljub letnim dopustom poln. Koncert je poslušalo okrog 350 ljudi. Med njimi je bilo okoli 90 naših zdomcev. Evidenca o udeležbi izseljencev je bila razvidna iz tega, ker so bile za naše ljudi vstopnice za 2 DM cenejše. Tudi to so opravičili gostitelji: o koncertu so obvestili naše delavce po tovarnah.

Poseben vtis je napravila na nas velika gospodarska moč dežele, velika mesta, ogromen promet na širokih cestih, ki se kot 4 do 6-pasovne gazele vijejo brez slehernih križišč z mnogimi nadvozi in podvozi, da smo samo strmeli. Čutili je bilo ustvarjalnost in napredek. Preseñetil in vzradostil nas je topel

odnos do nas. Čutili smo, da se zlasti mlada generacija želi zblizati z drugimi narodi, saj je popolnoma drugačna od tiste, ki je sodelovala v minuli vojni. Želijo živeti v samostojni Evropi, ne pod vplivom vzhoda ali zahoda, čeprav je danes v nemški industriji nad 60% ameriškega kapitala.

Žal pa na poti nismo mogli zapeti v Stuttgartu našim zdomcem. Predstavniki UPZ so bili v dogovoru z Izseljeniško matico, ki se je prepozno lotila priprav za koncerte v Frankfurtu in Stuttgartu. Zato smo sedaj v dogovoru z društvom Triglav v Stuttgartu, da bi tam priredili koncert spomladi 1972. leta.

MANDE RAZBORŠEK (EX DAVID RIMAS)

Pišem v pesek

Ste že kdaj pisali v pesek? Seveda sem, boste rekli. Bili so lepi letni dnevi, morje je skalam prepevalo večno uspavanko, mi pa smo pisali zaljubljene verze, risali rože in srce, se smejali in se ustveno dotikali. Potem se je spustil in dvignil veter in zbrisal ledove naših trenutnih razpoloženj. Pisanje v pesek takole na morski obali - nič lepšega! Veter se umiri, skriti kotiček na obali očisti, pesek čaka na naše stopinje in besede. Malo otročje, kajne, poleti skoraj ves svet ponori. Kdo bi nam zameril! Kaj pa simbolično, ste kdaj pisali v pesek? Simbolično? Da, morda! Oh seveda, veliko je tega! Da se spominjam! Saj res! Neštetokrat sem že rekla svojemu možu, naj si obuva sezuvu čevlje zunaj na stopnišču, on pa kar naprej krevsa po čiščeni predstobi v svojih blatnih čevljih, da, včasih stopi celo v kuhinjo, dnevno sobo, stranišče, mrha nemarna! Neštetokrat sem mu že rekla, naj tega ne dela, a moje besede so zanj besede v pesek. Kaj pa simpatično, kot je minljiv trenutek. Potem se še domislite: Neštetokrat sem že rekla mojemu Benjiju, naj si obriše roke v brisačo šele potem, ko si je roke temeljito umil, on pa nič. Obriše si jih, preden si jih je umil, nato pa si jih obriše v hlače. In še to! Nič kolikokrat sem mu že rekla, da mora biti tih, ko govorimo odrasli, on pa nič in spet nič. Zadnjič sem bila prav besna nanj. Prijateljsem razlagala, kako imenitno smo imeli letos v Budvi, a glej ga otročaja! Sredi stavka me je prekinil in rekel, naj še tisto povem, kako smo spali na podstrešju. Se sedaj spominjam tiste čudne poglede prijateljev in vedno sem slabe volje, kadar se spominjam nanje. Obiskovalcem sem seveda dopovedovala, da se otročaju nekaj sanja, da smo stanovali v hotelu, da je bilo čudovito, a vse nadaljnje besede so bile bob ob steno. Kaj pa v razredu? Ste že kdaj pisali v pesek? V razredu? Oh seveda! Naj se spominjam na kak konkretno primer? Z vem! Ponavljali smo neosebne glagolske oblike. Učencem sem rekel, naj mi naštejejo nekaj opisnih deležnikov. Opozoril sem in še enkrat, da se le-ti končajo na l, la, lo... In takoj so se glasili: metla, dekla, stol, truplo, telo, vol... Veste, mene bi

skoraj kap! In s kolikšno muko sem jim strpal v glavo vse priredne veznike! Pravi križev pot, vam pravim! To še ni nič! Neštetokrat sem učencem povedal, da je bila francoska revolucija v Franciji leta 1789. Ko pa sem zadnjič vprašal učenko, kje je bila francoska revolucija, mi je odgovorila, da je bila v Španiji leta 1848. Ta mularija pomeša vse letnice. Eno leto manj ali več je zanj vseeno, da o dnehi niti ne govorimo. In kakšen neverjeten napor je zanje, da si zapomnijo vse datume in kraje naših sedmih ofenziv! Polovica mojih besed pri mojem predmetu je pisanje v pesek! Spominjam se, koliko časa smo porabili v razredu, da so vsi vedeli, kakšne rude kopljejo v Paragvaju. Neprestano so mi zamenjavali Paragvaj z Urugvajem in morala sem biti resnično huđa, da so si zapomnili! In preden si zapomnijo, koliko kvadratnih kilometrov meri kaka država! Obupaš! Ne znajo in ne znajo pa če jim še tako nazorno poveš in prikažeš. Lajanje v luno! Sejanje na kamen! Neštetokrat sem učencem povedal, da Bach ni imel 22 ampak 24 otrok, oni pa nič. Kot da govorim stenam. 20, 21, 23, 22, samo 24 ne in ne! Ne vem, kaj bo š to našo mladino! Potem dolino ali mesto nenadoma obide novica, da je storil samomor mlad fant. Čudno, pri trindvajsetih pa tak obup, si mislite. Do pogreba izveste vse okoliščine, zaradi katerih je obupal. In tudi po spominu pobrskate. Aha, že vem! Sedel je v tretji klopi. Imel je velike radovedne oči, odkrit smeh, lase kot požeta pšenična njiva, roke nemirne in klepetave. Sama vedrina ga je bila, en sam širok smeh. Tedne in tedne je trajalo, da si je zapomnil formule za žvepleno, solno in očetno kislino! Tedne je trajalo, da si je zapomnil, da stonoga nima v resnici sto nog! In še mnogo podobnega privlačete na dan. Domači so vili nad njim zapestja in obljubljali, da bodo šli v največji turistični sezoni s svojim avtomobilom na Brezje, če bo izdelal osmi razred. Nato se je šel fant učiti za električarja. Mojstri so trdili, da bo odlični delavec, roke pa ima vedno popisane z vedno novimi formulami iz matematike, fizike, elektrotehniko in kdo bi vedel... Na govorilnih urah pa so starši kar naprej poslušali, da nima smisla za podatke, brez katerih pa ni znanosti, da je sprt s formulami, letnicami, merami, točkami in podtočkami. Tudi o tem se po mestu izve, medtem ko on nemo leži v mrliški vežici, da se je cele popoldneve učil številke, formule, letnice... vendar mu je vse to že po nekaj dneh izpuhtelo iz glave. Po treh mavjih letih je imel končno poklic v žepu. Prešerno je zavriskal, domači pa so pripravili slovesno kosilo. Pri kruhu ga imamo, so govorili. Z drugim nimamo toliko težav, bolje mu gre v šoli.

Zanj so se začeli brezskrbni dnevi in tedni. Delo mu je šlo dobro od rok, predpostavljeno so mu celo svetovali, naj bi se vpisal v kako večerno šolo. On pa ne in ne! Njo je spoznal na cesti. Nenadoma se je znašel pred nešteti ugankami. Kako se ji približati, kako ogovoriti, kam jo povabiti, kdaj oditi k njenim staršem, kdaj jo prijeti za roko, predvsem pa - kaj z njo govoriti. Spraševal je prijatelje, bral Anteno in Ljubljanski dnevnik, vendar so jima začeli pogovori kljub temu hitro zamirati. Ko sta že sedmič premlela, kakšne težave je imel v šoli s številkami in ona za angleškimi časi, ga je zapustila. Saj se sploh ne znaš pogovarjati, mu je rekla ob slovesu. Zakon pa je eno samo dolgo pogovarjanje, sem nekje prebrala, je končala. Objokana mati in oče vam povesta v mrliški vežici, da je bil zadnje tedne silno potr. Dan se je zanj spremenil v noč, obsojal je starše in vzgojitelje, ker ga niso naučili, kako naj se pogovarja, kaj naj se pogovarja, kdaj naj se pogovarja, kje naj se pogovarja. Veste, mi se nismo nikoli imeli časa veliko pogovarjati. Z možem sva se že davno vse pogovorila, saj veste kako je, oba sva zaposlena, včasih se vidiva komaj zvečer... Pa tako smo se trudili zanj! Tako radi smo ga imeli! Zakaj si to storil? Potem je nenadoma izginil. Domači in sosedje smo ga iskali, mož je moral vzeti neplačan dopust, jaz pa sem imela še nekaj rednega, nato nam je pomagala milica. Našli smo ga v gozdu. Pa kako žalostne oči je imel... Ko se črna procesija razkropi se spusti

IN DVIGNE VETER,

ki zbrise nepomembnosti. Oglasi se vest. Sprva jo odganjate z gostobesednostjo, v odkritem trenutku pa si rečete: Ne, nisem ga silil v samomor. Nisem mu dal vrvi. Nisem vplival na njegovo dejanje. Že pred leti sem opravil na njem svojo pedagoško obveznost! Ni moja dolžnost, da spremljam sto in sto usod in jih po potrebi rešujem, a vendar. Kolikokrat sem njemu in drugim dejal, da je treba v življenju vztrajati, da za dežjem pride sonce, da ni nobena noč tako temna, kot se nam zdi, da se vedno najde kdo, ki nas osreči, da smo vsi rojeni pod svetlo zvezdo, da ima sreča mnogo obrazov, da bo vsak kdaj zašel v temne dneve, da pa življenje kljub temu ni brezupno, da je tista pesem, ki pravi, da za bolezen so zdravila, za ljubezen jih pa ni, pač pesem in ne dokončna resnica, da sta čas in delo na strani obupancev, da nas osrečujejo tudi malenkosti in še mnogo takega. Priznati si morate, da je bilo bolj malo takega, pač pa veliko pisanja v pesek. Ko se spusti in dvigne veter, zbrise pisanje v pesek.

AGNETA ŠTULAR

Brezplačni učbeniki - nekdanj

Veliko razpravljamo o brezplačnih učbenikih za učence obvezne osnovne šole. V deželah, kjer je imelo delavstvo besede pri oskrbi šol, so to že zdavnaj uredili. Tudi pri nas so bili taki primeri. V majhni kmečki občini Pišce pri Brezicah so dobili leta 1921 kmetje in delavci, združeni v Kmečko delavski zvezi, pri občinskih odborniških mest trinajst glasilov, torej dvetretjinsko večino in tako tudi iz svojih vrst izvolili župana. Že v naslednjih letih je občinski odbor soglasno sklenil, da je treba proračun krajevnega šolskega odbora zvišati za

toliko, da nakupi krajevni šolski odbor za vse učence učne knjige, zvezke in risanke in jih razdeli učencem brezplačno. Svoj sklep je utemeljil občinski odbor z naslednjim: - Štirje največji davkoplačevalci v občini, graščina, cerkev, trgovec in en veleposestnik plačajo polovico vseh občinskih davkov, nimajo pa nobenega otroka v šoli. Plačali bodo torej polovico izdatkov za učbenike in za toliko razbremenili siromašnejše davkoplačevalce, ki imajo otroke v šoli. Ta sklep občinskega odbora je bil v veljavi do nemške okupacije leta 1941. V. Č.

Kako je z dodatkom za težje delovne pogoje

Osnovna šola Šmartno na Pohorju leži na nadmorski višini osemsto metrov. Uvršča se med tako imenovane višinske šole, zato bi želel spregovoriti o problemu, ki se nanaša na dodatek za težje delovne pogoje. Reševanje tega problema je aktualno tudi za druge višinske šole v občini Slovenska Bistrica in drugod po Sloveniji.

Temeljne izobraževalne skupnosti po Sloveniji dokaj različno priznavajo dodatke za težje delovne pogoje. To je odvisno od njihovih finančnih zmogljivosti. In kako je v občini Slovenska Bistrica?

Leta 1968 je TIS zagotovila vsakemu članu našega kolektiva dodatek v vrednosti sto novih dinarjev mesečno. Od takrat pa do danes se ta vsota ni spremenila. Na sestankih delovne skupnosti je bila na to temo izrečena že marsikatera pikra. Naše moledovanje je naletelo na gluha ušesa. Mnogi nam očitajo, da imamo avtobusno zvezo, drugi zopet dober zrak itd. ... Pri tako nestvarnem gledanju na naše delovne pogoje bi bilo zelo zanimivo slišati odgovor: Kdo izmed učiteljev, ki poučujejo na šolah v dolini, bi za deset starih tisočakov zamenjal svoje delovno mesto z onim na Pohorju? Ali si učitelj, ki vstaja vsak dan ob petih zjutraj in se vrača domov popoldne ob pet-

najstih, ne zasluži za svoj trud ustrežnejšega dodatka? Pozimi je celotna slika popolnoma drugačna. Tudi po štirinajst dni, če seštejem vse dneve, ko je cesta neprevozna, hodimo peš, in to dve uri do šole, prav toliko pa nazaj. Za ves ta trud je prejel učitelj z višjo izobrazbo v preteklem šolskem letu sto petdeset starih tisočakov. V to vsoto je všteti tudi višinski dodatek.

Še majhna primerjava: dnevna, ki jo prejme učitelj za več kot osemurno odsotnost iz šole (ekskurzije, seminarji), znaša sedemdeset, dodatek za težje delovne pogoje pa sto novih dinarjev.

Da ne bo kdo mojega pisanja napačno razumel, češ da se pehamo samo za denar, naj osvetlim problem še iz druge plati.

Pred 100 leti žensko učiteljske v Ljubljani

Ženska učiteljska so pri nas začeli ustanovljati šele po izidu državnega osnovnošolskega zakona iz leta 1869, ki je določal za učiteljice enako poprejšnjo izobrazbo kot za učitelje. Tiste redke učiteljice, ki so pred tem letom poučevale, so se morale pripravljati za svoj poklic v različnih privatnih dekliških zavodih in pri redovnicah. Uršulinke v Celovcu, Ljubljani in Gorici ter benediktinke v Trstu so od časa do časa prirajale pedagoške tečaje za izobrazbo svojih učiteljic in teh tečajev so se včasih udeleževale tudi zunanje gojenke. Kranjska deželna vlada je še pred izidom zakona iz leta 1869 predlagala ustanovitev ženskega učiteljskega pri uršulinkah, po novem šolskem zakonu pa je šolstvo prevzela država. Uršulinke v Ljubljani so od tega leta res imele svoje privatno učiteljske, ki pa je dobilo pravico javnosti šele leta 1902. Kandidatke za učiteljski poklic so takrat morale opravljati izpit iz učne snovi štirih razredov glavne šole in predpisane literature za pedagoški tečaj. Prvi primer posvetnega pedagoškega tečaja za učiteljice je bil leta 1861 v Idriji, ko so učiteljice tamkajšnje glavne šole brezplačno poučevali šest absolventk te šole v predmetih, ki so jih morale obvladati za učiteljski izpit. Zanimivo je, da je zasebna dekliška šola sester Rehn v Ljubljani 20. 5. 1870 dobila do voljenja za privatno žensko učiteljske, toda lastnici te pravice nista uporabljali, ker je bilo čez leto dni ustanovljeno državno žensko učiteljske. Dovolilo ga

je ministrstvo z odlokom 25. 8. 1871. Odprto pa je bilo 1. oktobra na Ribjem trgu, št. 248. Kasneje se je učiteljske še dvakrat selilo, dokler ni bila leta 1884 dograjena stavba ženskega in moškega učiteljske na sedanji Resljevi cesti.

V prvi letnik se je vpisalo 42 učenk, od teh 27 iz Ljubljane. Od teh jih je čez štiri leta maturiralo le 20. Vodstvo ženskega učiteljske je bilo vse do leta 1921 poverjeno ravnatelju moškega učiteljske, to leto pa je dobilo svojega ravnatelja, toda le do leta 1932, ko sta se učiteljske spet združili. Do konca prve svetovne vojne je bilo učiteljske večinoma nemško, kajti šele leta 1881/82 so začeli poučevati v slovenski in naslednje predmete: verouk, slovenski jezik, aritmetiko z geometrijskim oblikoslovjem, ženska ročna dela in metodike teh predmetov. Vse druge predmete je bilo treba poučevati v nemščini in pri tem upoštevati slovensko terminologijo. Učni predmeti na ženskem učiteljske so se razlikovali od moških. Zgodovina je bila brez ustavoznanstva, ki so ga imeli na moškem učiteljske, saj ženske takrat še niso imele političnih pravic. Predmet matematika in geometrijsko risanje se je na ženskem učiteljske imenoval aritmetika in geometrijsko oblikoslovje, namesto kmetijstva so se učila dekleta ženskih ročnih del, glasbeni pouk je bil brez cerkvenega poudarka.

S šolskim letom 1873-74 se je enorazredna vadnica pri ženskem učiteljske začela postopoma spreminjati v štiri-razredno vadnico. Na učiteljske je bil tudi od časa do časa, kakor je bilo potrebno, tečaj za učiteljice ženskih ročnih del, kakor tudi za otroške vrtnarice.

Razen v Ljubljani so bila javna ženska učiteljske v tistem času še v Celovcu od leta 1870, v Trstu od leta 1871 in v Gorici od leta 1875. Nekaj let po ustanovitvi javnih ženskih učiteljske je začelo število učiteljic v naših krajih naglo naraščati; vedno bolj so se skupaj z učitelji začele uveljavljati tudi v društvenem življenju.

TATJANA HOJAN

Na šoli imamo vsako leto težave z učnim osebjem. To se nanaša predvsem na višjo stopnjo. Običajno je že, da v začetku šolskega leta pozdravljamo novince, ob koncu pa se od njih poslavljamo. In kdo so ti ljudje? To so študentje PA, ki niso izpolnili pogojev za vpis v tretji semester ali pa absolventi. Vendar so slednji že redki. Še podatek: samo v šolskem letu 1970/71, so se na šoli izmenjali trije učitelji za nemški jezik. Kdo občuti pri tem največje posledice, ni težko odgovoriti. In kako pritegniti ljudi z ustreznimi izobrazbo in jih tudi zadržati? Kadar razmišljam o tem, pridem vedno do enakega sklepa. Našo šolo in njej podobne bo potrebno oskrbeti z učili.

Šola in zakon o splošnem ljudskem odporu

Konec meseca avgusta je začel veljati nov republiški zakon — zakon o splošnem ljudskem odporu SR Slovenije (Uradni list, št. 28 od 28. julija 1971 SR Slovenije). Zanimivo bi bilo pogledati, kje in kako ta zakon zadeva tudi naše šole.

Uvodna načela poudarjajo, da je splošen ljudski odpor organiziranje vseh možnih oblik dejavnosti in odpora celotnega naroda. Iz tega je seveda vsakomur razvidno, da mislimo tudi na tiste oblike legalne ali ilegalne dejavnosti, ki jo lahko organiziramo v šoli, pa naj bi bilo to na svobodnem ali začasno zasedenem ozemlju. Naša šola ne sme biti nikdar ločena od dogajanj zunaj nje, posebno še, če želi svoje poslanstvo opravljati tudi takrat, kadar gre za obstoj naroda in njegove kulturne dediščine. Vloga šolstva v splošnem ljudskem odporu je zato popolnoma jasna; skrbeti mora, da deluje tudi v najtežavnejših okoliščinah, saj s tem omogoča nadaljnje šolanje kadrov, ohranja materino besedo, krepi narodno zavest in posredno vzgaja prihodnje nosilce odpora.

Posebno močno poudarja zakon potrebo po temeljitih in organiziranih pripravah na splošen ljudski odpor. Tudi v šolah se moramo izredno pazljivo lotiti priprav na splošni ljudski odpor, ki predstavljajo trenutno eno izmed najvažnejših nalog vseh delovnih ljudi in kolektivov. Šola zavzema v teh pripravah še posebno važno mesto, saj si brez mladine ne zamisljamo niti aktivnih niti pasivnih oblik odpora. Samo oblike in programi obrambne vzgoje so premalo, da bi se mlad človek seznanil z načeli, oblikami in idejno-politično osnovo splošnega ljudskega odpora. Zato je mogoče iz zakona razbrati, da mora celoten učno-vzgojni proces v šoli posredovati mlademu rodu to zahtevno in odgovorno nalogo. Prosvetni delavci so torej že zaradi svojega pedagoškega poslanstva neposredno vključeni v te priprave.

Prepletanje celotnega vzgojno-izobraževalnega procesa z načeli, oblikami in idejnostjo splošnega ljudskega odpora mora v novem šolskem letu postati ena izmed glavnih pedagoško-znanstvenih ter idejno-političnih nalog vseh šolskih kolektivov. Naši prosvetni delavci so že v preteklem šolskem letu pričeli z izvajanjem teh nalog pri dopolnilnem pouku iz obrambe in zaščite po programu, ki ga je posebej zanje pripravil zavod za šolstvo SRS skupaj z republiškim sekretariatom za narodno obrambo. Ta dopolnilni pouk se bo seveda v novem šolskem letu nadaljeval in bo poskušal kar najbolj pomagati šolnikom, da bodo kos svojim nalogam, ki jim jih nalaga prav ta zakon.

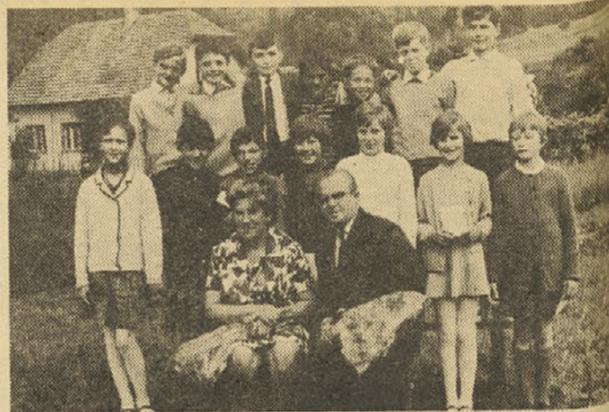
Za prosvetne ustanove in delavce v njih je še posebej pomembno tretje poglavje zakona

S tem bi novincu vsaj nekoliko olajšali delo, ki v tem okolju ni posebno lahko. Novinci, ki so bili navajeni vzorno opremljenih hospitacijskih šol, ostajajo že na svojem prvem delovnem mestu brez najosnovnejših učil.

Drugi del odgovora pa zajema nagrajevanje. Človek, ki dela v težkih delovnih pogojih, odmaknjen od kulturnih institucij, ki živi za šolo in z njo, upravičeno pričakuje ustrežne nagrade za svoje delo.

Dvomim, da bodo ta problem lahko ustrezno rešile TIS, posebno tiste, ki so dotirane. Zazeleno bi bilo, da bi o tem nekoliko razmislili v prihodnosti tudi na RIS.

FIDERIK ZOBEC

Učiteljica Marija in Slavko Jazbec z mladimi recitatorji in igralci

Z OBISKA NA ŠOLI V VELIKI PIREŠICI

DVA, KI LEPO UČITA

Pred leti je bila v Veliki Pirešici samostojna šola. Nato je bila precej let podružnica popolne osnovne šole v Žalcu, zdaj je njena matična šola v Petrovčah. Naj bo tako ali drugače: ljudje v Veliki Pirešici so na svojo šolo ponosni. Kako tudi ne! Vsa je prenovljena in svetla. Skupščina občine Žalec si resno prizadeva za obnovo šol, ne samo centralnih, marveč tudi podružničnih. Velika Pirešica je znana po asfaltni bazi in dveh kamnolomih. Toda, nas zanima šola. Na njej že osem let služujeta Slavko in Marija Jazbec. Ko sem stopal vzdolž asfaltnih cest, sem srečal priletno ženo in jo vprašal:

— Teta, kje pa je šola?

Postaran obraz se je raznežil. Z roko je pokazala na veliko stavbo v dolini in rekla:

— Tamle dol, tista velika lepa hiša. Ja, zdaj pa imamo lepo šolo, to pa! Poglejte, pa še asfalt smo dobili.

— Kako pa z učitelji, ste zadovoljni?

Poravnala je koš na hrbtu, se nekam še bolj sklonila k zemlji in začela pripovedovati: — Veste, dva sta, mož in žena. O, pa kako sta oba „fejst“ človeka. Nič „nobel“ nista, to pa ne! Naše otroke tako lepo učita. Veste, mi smo bolj na vadni pavski ljudje. Ko bi le še dolgo ostala, ko sta tako „fejst“ in prijazna ...

Š Slavkom in Marijo smo stari znanci. Od mnogih sem že slišal, da sta oba učitelja s pra-

vim pedagoškim srcem. Vrsto let je v Pirešici hospicijska šola, ta pa zahteva cel človeka, ki skoraj ves svoj čas posveča šoli.

Stisnili smo si roke in se sploh hodili po šoli. Na vsakem koraku je čutili red, vsa učilnica zložena in učna pomagala in razvrščena po predalih. Učitelj Slavko je eden tistih, ki so red in delovno disciplino zibel položili. Kadar ne učijo, ne misli na red v šoli in okolju zloži pesem za svoje otroke in pri-

Ne samo znotraj, tudi naj je šola urejena. Po vsem, sem videl v razredih, kabinetih in zunaj šole, skoraj nisem videl gel verjeti, da delata učitelj tudi v družbenih organizacijah in društvih. Slavko režira in tajnik odbora za gradnjo vodovoda. Žena Marija potoži, da zanjo življenje dokaj težavno trije otroci, oddelečno poučevanje, gospodinjstvo in še. Za vasjo sta si kupila kos svinca. Se pravi, tu bosta ostala. Njena razvajena. Sama tečajna šola bena mesta so za njima.

Ko stopamo s Slavkom skrbno vas, mi govori o dobrih ljudeh in o tem, kako se v šolstvu letavamo, da pa neke le do ujamemo pravo ter da bi morali obnoviti prijateljska srečanja učiteljev. V slehernem stanju sem začutil, kako sta oba ženo po triindvajsetih letih v razredu še vedno polna pri ne pedagoške zagnanosti, kjer se vraščata v kraj, kjer živita delata.

Sodelovanje učiteljev z radio klubom Murska sobota

Vse tiste šole Pomurja, kjer lahko gledajo učenci televizijsko oddajo, bodo med šolskim letom 1971-72 pripravile radioamaterske tečaje za mladino in odrasle. Pri tem bo posebno pomembno sodelovanje učiteljev, ki bodo usmerjali in navduševali učence za tečaje.

Radio klub Murska Sobota je doslej edini v naši ožji in širši domovini, ki se poleg radiotehnikarjeva še s televizijsko tehniko. Ob ustreznih pogojih za delo amaterjev ima urejen tudi TV studio in je ob vsakem času pripravljen posredovati primeren program. Delovno področje Radio kluba obsega s sekcijami vse Pomurje. V ta namen je tudi radioamaterski tečaj organiziran prek televizijskih zaslonov. Izkušeni amaterji bodo uredili na vsaki šoli, kjer bo dovolj prijavitelcev za tečaj, oddajnike, s pomočjo katerih bo predavatelj v studiu Radio kluba Murska Sobota v neposredni zvezi s tečajniki.

Trimesečni tečaj bodo amaterji končali s strokovnim izpitom pred izpraševalno komisijo Zveze radioamaterjev Slovenije. Ko slušatelji dokažejo svoje znanje, so sposobni radioamaterji-operatorji in poskušajo samostojno vzpostavljati radijske zveze s prijatelji po vsem svetu.

Radio klub Murska Sobota ima doslej že več kot 140 članov — strokovno usposobljenih radioamaterjev, ki so vsak čas pripravljeni sodelovati, kjerkoli je potrebno in urejati vse apa-

rature v delovnih kabinetih na terenu. Ob starejših članovi izpopolnjujejo tudi mladi. Tečaj priljubljeni dejavnosti Ljske tehnike spoznavajo kan prijetelega in koristnega čanja ob večerih s prijatelji radioamaterji na radijskih valovih. Predvsem v oddaljenih predelih Pomurja je to edinstik s svetom. Delu Radio kluba Murska Sobota utira pot razmevanje pedagogov in učiteljev. Mladina prav v šoli se znava zanimivosti s področja tehnike in se nauči uporabljeno znanje, pridobljeno v in pri praktičnem delu v sekciji Radio kluba.

BOŠTJAN NOVŠEK

DOLENJSKI KULTURNI FESTIVAL „GORJUPOVA GALERIJA“ V KOSTANJEVICI NA KRKI

OBVEŠČA

vse, ki bodo sodelovali na razstavi grafičnih listov jugoslovanskih pionirjev (v okviru XVI. prireditvev Dolenjskega kulturnega festivala in Jugoslovanskih pionirskih iger), da je rok za pošiljanje prispevkov podaljšan do 1. oktobra letos.

KOLEGOM V SLOVO

ANČKA GRČAR

Zopet je nastala vrzel v naših vrstah. Dne 2. maja 1971 je mrla naša srčno dobra, plemenita sodelavka Ančka Grčar. Čakala nas je še, da smo se z njo s strokovne ekskurzije, katero je v duhu prepotovala z nami, mi pa smo bili v mislih z njo. Pogrešali smo jo, saj nas je vedno spremljala s svojim enadkriljivim humorjem in z uhoovitimi domisljicami ustvarila veselo razpoloženje v kolektivih.

Kot izvrstno pedagoginjo in čeno dobro kolegico jo poznajo vsi, kjer je službovala. Od ljubljane na Pohorju, kjer je zdelala kot mlada učiteljica in se predajala 12 let, jo je pot vodila Mozirje v Savinjski dolini in nato v Zalog pri Ljubljani in v Ljubljano. Dodobra je spoznala vse osebnosti, njihove večkrat neobičajne odklone. Razumela jih je in jih usmerjala na pravo pot. Kot odlični pedagoginji ji je bilo leta 1947 zaupano odgovorno vzgojno izobraževalno delo v deškem vzgojnišči na Vrhu pri Ljubljani in nato v deškem vzgojnišči v Podgorci.

1. 8. 1952 je prišla spet v Ljubljano, v vzgojni zavod Javna Levca in se je v naši središčni vnaprejšnji duševno izobraževalni delovni skupini, saj se jim je znala pri-

blizati, se z njimi znala smejati in žalostiti.

Z nami je delala v našem zavodu do konca šolskega leta 1969/70, polnih 19 let. S svojim humorjem je dvigala delovno moralo, saj se je njena dobra volja prenašala na vse člane kolektiva, lajšala težavnost dela in budila optimizem.

Kot napredna učiteljica je našla čas tudi za zunajšolsko delo. Bila je ves čas povezana z družbo v krajih, kjer je službovala. Tako je bila pred vojno aktivna delavka pri Sokolu, pri Ciril-Metodovi družbi. Med vojno se je povezala z osvobodilnim gibanjem in omogočala ilegalno sestajanje aktivistov v stanovanju svojih staršev. Po vojni je bila aktivna članica AFŽ, sindikalne podružnice in Društva defektologov. Vedno jo je bilo najti tam, kjer je bilo treba prevzeti delovne obveznosti.

Strti, s solzami v očeh smo se poslavljali od nje z besedami govornika: Hvala ti, Ančka, za tvoje bogato in plemenito vzgojno-izobraževalno in družbeno delo. Hvala ti za tvoje poživljajoče besede, ki smo jih bili deležni prav vsi, hvala ti za vse vesele ure, ki si jih ustvarjala s svojim iskrivim humorjem. Hvala ti za tvoje iskreno tovarištvo.

M. K.

Sevnico. Ustvarila si je družino, zanjo delala in živela.

Med nami v Sevnici je bila vseh 16 let — pomočnica ravnateljca. Poznamo jo kot pedagoginjo, učiteljico matematike in fizike, saj je del sebe dajala učencem. Značaj njenega dela jo je oblikoval v človeka natančnosti, doslednosti in vztrajnosti. Po duši je bila zelo plemenita, vsem nam v pomoč, vsem v oporo. Njena mirna narava je vplivala na nas pomirjevalno, saj je znala razumeti človeka. Njeno mesto pa ni bilo samo v šoli, bila je najaktivnejša članica DPM. Počitnice je domala vsako leto preživljala z otroki v koloniji v Rovinju.

Organizirala je prireditve od dedka Mraza do pozdrava pomladi. Povsod je uspela.

Predolga bi bila vrsta, če bi naštevati njeno delo v šoli in zunaj nje. Njeno zanimanje za šolo in delo zunaj šole ni prenehalo. Obveščali smo jo o vsakem sklepu sveta šole, o dogodkih v kraju; delala je načrte za naprej. V njej je bilo življenje, ki je moralo zaradi neizprosne, neodložljive bolezni usahnuti v 42. letu življenja.

Sprijazniti se moramo, da Hilde ni, da je ne bo, a med nami bo ostala kot vzor dobrega učitelja, tovariša in človeka.

Z. V.

MARIJA JERICIJO

V nedeljo, 27. marca, smo v Beltincih pokopali upokojeno učiteljico Marijo Jericijo, rojeno 19. avgusta 1887 v Sovodnjah ob Soči v Julijski Benečiji. Slovensko učiteljske je končala v Gorici 1908. leta in nato službovala po raznih krajih Istre, ker so jo zaradi slovenskega prepričanja večkrat premestili. V tem času si je pridobila še kvalifikacijo zapovedništva in italijanski, nemški in hrvatski šoli, za učiteljico ročnih del na meščanski in osnovni šoli ter vzgojiteljico v otroškem vrtcu. Leta 1927 je morala v Moncuco v Piemont, kjer ni vzdržala med tuji, zato je 1929. leta pribežala s svojo materjo v Jugoslavijo. Kot pogodbeno učiteljica je za eno leto dobila mesto v Beltincih v Prekmurju, kamor je pribežalo toliko Primorskih Slovencev. Na naši šoli je ostala vse do okupacije in največ učila prvi razred, saj je bila znana kot dobra elementarka. Svoj prosti

čas je žrtvovala za delo v vaških organizacijah, rada pa je zbirala tudi dekleta in jih učila ročno delo.

Najhujša leta so bila zanj med NOB, ker ni dobila nikjer zaposlitve. Dobri Beltinčani pa niso dopustili, da bi njihova učiteljica stradala. Po vojni 1945. leta je že v maju poučevala ves dan in vodila upraviteljske posle, saj sta za 300 otrok bili na šoli le dve učiteljici. Marija je smela poučevati še šolsko leto 1945/46, z 31. avgustom 1946 pa je že morala v pokoj, stara 59 let, čeprav bi se rada učila in je bila beltinjski šoli tako zelo potrebna s svojimi bogatimi pedagoškimi izkušnjami. Trpljenje jo je strlo in potisnilo med štiri stene, kjer je nevedno upokojena in mnoge bolezni prenašala ker 24 let. Njeno življenje ni bilo lahko, zato naj v miru počiva v prekmurski zemlji.

TONČKA STERC

IVAN MERCINA

Nekaj spominov na nepozabnega vzgojitelja

Čeprav sem vedela, da je nekdanji šolski upravitelj iz Starrega trga pri Ložu, tovariš Ivan Mercina, že precej v letih, me je vendar presunila vest o njegovi smrti. Ko sem brala osmrtnico, so oživel spomini na tega vzornega šolnika. Misli so pohitele v starotško šolsko poslopje, v spodnjo učilnico, kjer je bilo vsako zimo na oknih polno cvetočih levkoj v čudovitih barvah. Skrbno jih je gojila ljubeča in izkušena upraviteljeva roka. Tudi na šolskem vrtu so ljudje vsako leto znova občudovali lepo urejene gredice, bele stezice in bogastvo cvetja. Že takrat smo vsi učenci poznali imena mnogih rastlin, čeprav v učnem načrtu ni bilo botanike. Pokojni tovariš Mercina nam je marsikaj povedal kar mimogrede. Najbolj pa se nam je pokojni vzgojitelj priljubil zaradi svoje izredne ljubezni do rodne zemlje. Bil je doma iz vipavske vasi in to vasico smo do področnosti poznali, ker nam je o njej toliko pripovedoval. Govoril nam je o cvetočih vipavskih češnjah, breskvah in marelicah, o solzeči se vinski trti, o veseleju ob trgatvi. Ob takih pogovorih smo vselej opazili v njegovih očeh čudno meglico, ki je tedaj nismo mogli razumeti. Polagoma pa nam je le prišlo v zavest, da ta človek neizmerno trpi zaradi zaslužene Primorske, ki jo je moral zapustiti. Kadar smo pri pouku govorili o državnih mejah, je pokazal na Snežnik in slemenca Javornikov, ustnice pa so mu zatrepetale, ko je dejal: „Tamle je meja, a mi je nočemo in ne smemo priznati.“

Čudno, da pred nekaterimi svojimi učenci ni skrival svoje tajne povezave z odporniškimi gibanjem, saj nam je večkrat prebral kak članek iz časopisa ISTRA. Vedeli smo tudi, da ga obiskujejo zaupni ljudje in dobro se spominjam dveh mladih fantov z imeni Kruh in Bobek.

Učiteljevo veliko sovraštvo do fašistov je v naša srca vsejalo do seme, ki je vzkliko in zrastle, ko smo spoznali, kakšni so cilji in načrti tujih osvajalcev. Velika večina Mercinovih nekdanjih učencev je prišla za orožje, srečevali smo se v vojaških enotah in v terenskih organizacijah. Pokojni šolski upravitelj pa nas je vseskozi in v vsakem pogledu vestno in vzorno pripravil za življenje. Ko sem po osvoboditvi sama stopila pred razred šolarjev, sem se nešteto krat spomnila, kako nazorno nam je znal razložiti vsako učno snov. „Kaj pravite, koliko bi vrgla tistate lipa, ki raste ob potoku onkraj ceste, če bi jo posekali in prodali?“ Takoj smo vedeli, da bomo računali in postali smo radovedni. Vzeli smo metrske trakove in odhiteli k debelemu drevesu. Merili smo in zapisovali, računali in ugibali. Z učiteljevo pomočjo smo imeli kmalu izračunano, nismo pa vedeli, da smo se naučili nekaj novega iz geometrije, saj nismo slišali ničesar o kakem volumnu ali zapleteni formuli. Priljubljeni učitelj nam je zelo rad povedal kaj koristnega iz gospodarstva in gospodinjstva, bil je naš svetovalec in tolažnik v težavah, nanj smo se obračali celo potem, ko smo že stopili v pravo življenje.

Kot zavednega Slovenca in borbenega Primorca so ga fašisti seveda odpeljali v internacijo takoj po svojem prihodu v Loško dolino. Po osvoboditvi se je vrnil k družini ves bolan in slab, a vendar srečen. Nekaj let po vojni me je pot zanesla v kraje, kjer sem preživljala otroška leta in obiskala sem tudi tega dragega, dobrega človeka. Zdel se mi je ves drugačen, saj je od zadnjega srečanja minilo skoraj desetletje.

Ne morem se zahvaliti za vse, kar mi je dal ta dobri šolnik, ker je odšel v svoj tih kotiček pod Križni goro, a spomin nanj bo vedno poln hvaležnosti.

Ravnatelj Oskar Peče z učenci in učiteljico II. b razreda leta 1969/70

OSKAR PEČE

Dvomim, da je še kaj težjega kot pisati o pokojnem prijatelju, s katerim si bil tesno povezan četrt stoletja, povezan z vsakodnevnimi radostmi, skrbmi, prijaznimi prijateljskimi urami, tihimi nesporazumi. Zdaj si z njim povezan le še v spominih na stotere delovne sestanke, na prijateljska kramljanja, skupna krajša in daljša počitniška potepanja in v spominih, ko smo bili nešteto krat pričče njegovih nesebičnih pomoči. In ko se te podobe, zdaj, ob njegovi smrti razgrnejo pred teboj, jih ne moreš več ne pravilno razbrati ne pravično ovrednotiti.

Pokojni Oskar Peče, ki smo ga sredi julija pospremili k počitku na Zalah, je bil doma po vseh kottičkih Slovenije. Vendar se v svojem srcu nikoli ni mogel prav odločiti za eno med tremi ožjimi pokrajini, ki so ga od mladenišтва dalje vsega prevzemale. Govorili smo, da je Oskar Peče človek treh domovin: Dolenjske, Savinjske doline in Prekmurja.

Na Dolenjsko in Uršna sela, kjer je bil rojen 17. aprila 1914, ga je vezalo otroštvo hude revščine in tragične smrti obeh staršev. Enajstleten je moral v najbolj resničnem pomenu besede zapustiti svojo prvo domovino in oditi v svet s trebukom za kruhom.

Ljubljana je bila njegov dom. Tu je imel svoje prijatelje, tovariše, učence, tu je imel svojo drago družino. Njegovo življenje je vseh dvajset let potekalo v sredi med družino in šolo.

Na Ledino je prišel kot ravnatelj 1. novembra 1950. leta, napoln pregan kot neubogljivi aktivist iz Murske Sobote. Tukaj na Ledini se je njegovo življenje zlilo v nedeljivo celoto s šolo, učitelji in učenci. Ledina je brez dvoma postala njegova intimna vez z življenjem. Preurejal je razrede, dozidaval šolsko poslopje, širil telovadišče, telovadnico, kabinet.

Skoraj vsakega učenca je poznal po imenu, po njegovih nagnjenjih, znanju, zmogljivostih in življenjskih okoliščinah. Zanje je živel od ranega jutra do noči. Prvi je bil skoraj vedno v šoli, neredkokrat pa tudi zadnji.

Sola Ledina je postala pod njegovim ravnateljstvom zavetišče telovadcev, športnikov, pevcev, družbenih organizacij. Do sodelavcev in do otrok je bil lahko tudi kot zidar kričav, vedno pa kot vzgojitelj otroško nežen. In ko je letos kot ravnatelj zadnjič sprejemal v slovo svoje učence osmih razredov, ko jim je dajal za slovo svoja zadnja dobrohotna napotila, se je poslovil tudi sam.

V Savinjski dolini med Št. Janžem in Gornjim gradom je našel svojo drugo domovino. Tukaj na kmetijah se je poskušil z vsem: bil je pastirček, hlapček, gozdni delavec, flosar. V to svojo mladeniško domovino se je vse življenje rad vračal. S svojim bogatim hvaležnim srcem je spoštoval ljudi in pokrajino teh krajev, kjer se je nazadnje tudi odločila njegova življenjska pot. Še tik preden je zaslužil krutost zahrbtnih bolezni, je želel domovino svoje mladosti spet obiskati.

Ko je dokončal učiteljske v Ljubljani, so ga poslali najprej za učitelja v Catež pri Litiji, nato pa je odšel poučevati v Velike Dolence v Prekmurje, v svojo tretjo domovino.

Po okupacijskih dneh, ki jih je preživljal kot neomajen aktivist OF iz prvih dni in kot zidar v Ljubljani, je bil takoj po vojni kot poznavalec ljudi in pokrajine spet poslan v Prekmurje. Tam se je razdal v Mačkovcih in Cankovi kot učitelj, upravitelj in vzgojitelj, od leta 1947 do leta 1950 pa kot načelnik in poveljnik za šolstvo in prosveto in kot sekretar okrajnega ljudskega odbora v Murski Soboti.

V povojnih šestih letih je križaril po Prekmurju kot veliki prijatelj tamkajšnjih ljudi, kot vzgojitelj, predavatelj, pa tudi kot aktivist izgradnje v vseh nježjih povojnih akcijah. Iz svoje tretje domovine je drugič pripotoval v Ljubljano, kjer je pristal do konca življenja na Ledini, na svoji šoli.

V Ljubljani je bil doma že kot študent, učiteljskičnik. Stanoval je tam pod Gradom, med počitnicami pa se je vselej rad vračal v Savinjsko dolino. Med okupacijo je živel in deloval v Siški, po vojni pa najprej na Ježici in nazadnje si je odsluževal svoje stanovanje na Viču.

Kot družbeni delavec se je pokojni Oskar Peče tudi v Ljubljani iz dijaških dni dalje vključeval v različne družbene in strokovne organizacije. Med leti 1952 do 1957 je bil tajnik republiškega odbora prosvetnih delavcev. Kot neumoren delavec in odličen organizator se je kot tajnik uveljavil s svojim načrtnim delom v sindikatu. Kot prepričljiv govornik, kot iskren prijatelj in pobornik za naprednejša stališča Sindikata prosvetnih delavcev je postal znan po vsej Sloveniji in pri članih Sindikata prosvetnih delavcev Jugoslavije. Organiziral je letovanje in potovanja prosvetnih delavcev, tečaje za zamejske učitelje, sodeloval pri ustanavljanju Učiteljskega pevskega zbora, Prosvetnega delavca, bil je vedno v središču uresničevanja pravic za prosvetnega delavca.

Bil je popotnik brez miru. Ljubil je gore, morje in ravnine. Obiskoval je zapuščene vasi in osamele ljudi. Bil je hkrati tudi borec brez miru, ves prevzet, da bo uresničil začrtane zamisli. Bil je človek, ki ni poznal kričevne besede, do sebe pa skromen do skrajnosti. Pridobil si je nešteto prijateljev. Še ko je zadnje mesece začel hirati, je živel brez tožb in brez obtožb. In ko je odšel na zdravstvene preglede, ni slutil, da se njegovo življenje izteka. To mu je bilo prihranjeno.

Zapustil je svoje domovine, zapustil je Ledino in dom. Za njim bodo ostale gore, knjige in slike, ki so bile neločljivi del njegovega življenja. Za njim bodo ostali učenci, ki jih je usmerjal v življenje, za njim bodo ostali znanci in prijatelji in za njim bo ostala njegova nadvse ljubljena družina. In vsi se bomo morali nehoti spominjati, kako bogato je med nas vse razdal svoje dragoceno življenje.

JOŽE ZORN

FRANČIŠKA STARIČ

Zadnje dni julija je umrla naša najdražja učiteljica Frančiška Staričeva iz Tržiča.

Ko sem jo pred letom in pol obiskal, nisem vedel, da te obče tudi letošnje počitnice ne bo izpolnil. Tako rad bi ji postal, da mi je bila zares najdražja, najljubša učiteljica in da je s svojo dobroto, znanjem, pripravljenostjo in veliko ljubeznijo do otrok ostala v spominu kot svetel zgled učiteljice in pedagoginje.

Imel sem srečo, da so me šteli dobri učitelji. Veliko obrih — toda posebno mesto med njimi je imela učiteljica Frančiška Staričeva.

Nastel bi lahko vrsto dogodkov, ki so mi ostali v spominu. Spominjam se, kako je pomagal slabšim učencem, posebno Frančiški Tončki, ki je prihajala iz

oddaljene vasi in se je tako težko učila. Toda z njeno pomočjo je razred izdelala in tako končala šolanje. Spominjam se, kako nam je za novo leto pripravila darila. Za vsakega nekaj je bilo na klopi.

Po novem letu je zbolela. Vsi smo jo želeli obiskati, naša učiteljica pa skoraj ni imela časa za bolezen. Zdravila smo bili mi — otroci njenega razreda. Spominjam se tudi knjižne nagrade, ki sem jo to leto dobil za najboljši uspeh v razredu. Toda nagrado bi zaslužila ona, naša učiteljica, ki nas je s svojim delom znala pridobiti in naučiti.

Odnedel bom rože na grob naše drage učiteljice Frančiške Staričeve. Toda to ni dovolj. Zasluzila je več: da jo nosimo v srcih kot dragocenega človeka, ki nas je s svojo ljubeznijo obogatil in nas napravil za večne dolžnike.

MILOŠ DJUKIČ

BIBIJANA JAKŠE

V nedeljo, 6. junija 1971, smo na vranskem pokopališču pokopali Bibijano Jaksetovo.

Rojena je bila pred 87 leti, dolgo službeno pot pa je začela leta 1905. Takrat so prvič zapisali njeno ime v kroniko osnovne šole Vransko — od tega leta naprej pa vsako leto posebej še štiriidesetkrat.

Vsi so jo poznali kot izredno človeka, globoko čutečega človeka, v katerem ni bilo trdnice sovraštva in nevoščljivosti. Njegovega rednega dela je aktivno sodelovala povsod, kjer jo potrebovali: do okupacije je vzorno vodila krajevno knjižnico, sodelovala pri Sokolu,

pevskem društvu Vila in vseh naprednih društvih.

6. aprila 1941 je prispelo na vransko šolo zadnje uradno pisanje v slovensčini — to je bil njen dekret o upokojitvi. Tudi kot upokojenka je hrabro podpisala ilegalno delo med NOB.

Septembra 1. 1968 smo na Vranskem praznovali stoletnico trga. Ob tem jubileju so podelile krajevne družbenopolitične organizacije tovarišici Jaksetovi priznanje za njeno dolgoletno kulturnoprosvetno delo.

Množica prijateljev in znancev, ki jo je spremljala na njeni zadnji poti, je pričala, kako smo jo spoštovali in cenili.

J. D.

HILDA ŠTOJS

Minilo je leto dni po tvoji smrti, a komaj smo doumeli, da si ni. Leto dni te že pogrešamo pri delu v šoli, v društvih, na prireditvah — povsod, kjer je mladina. Še vedno čutimo tvoj let in nadaljujemo tvoje delo, vendar nam je brez tebe mnogo manj.

Hilda Štojs se je rodila 16. septembra 1928 na Logu pri Sevnici, kjer je obiskovala osnovno šolo. Med vojno je preživljala težke dni v Mestinju, nato se je vrnila v domovino, kjer je s starši. Po vojni je

končala gimnazijo v Celju, kjer se je še spominjamo kot odlične dijakinje. Bila je skromno dekle, vesela, družabna, povsod v družbi priljubljena. Rada se je spominjala Celja, kjer je v internatu preživljala svoja brezskrbna mlada leta. Odločila se je za študij matematike in fizike na filozofski fakulteti v Ljubljani in študij končala v rednem roku 1953. leta. Prvo službo je dobila na gimnaziji v Trbovljah, nato je bila na svojo željo leta 1954 premeščena v svoj kraj, v

MLADINSKO GLEDALIŠČE V LJUBLJANI

Nova sezona prijetnejša in boljša

Tako kot ob vsakem začetku solskega leta je Mladinsko gledališče pri Pionirskem domu tudi letos pripravilo svojim osnovnošolskim gledalcem tri abonmajske premiere:

— Jevgenij Švarc: **SNEŽNA KRALJICA**,
— T. Braun in H. Fichne: **INDI-JANCI V MALI VASI**,
— Franček Rudolf: **BABICA IN NJENE PRAVLJICE**.

Poleg teh treh premier, ki bodo otroke spremljale skozi vse solsko leto — od septembra pa do junija kot:

— abonmajske predstave za abonente,
— zaključene predstave za skupinski ogled šol,
— gostovalne predstave na zunanjih odrih,

bo še posebna novoletna predstava Janeza Žmavca: **DOMAČA NALOGA NA POTEPU**.

Ta predstava, pri kateri bo sodeloval in otroke simbolično obdaroval tudi dedek Mraz, bo na sporedu od 15. decembra pa do konca leta.

V letošnjem repertoarju Mladinskega gledališča je poudarek na delih, ki so otroku blizu, ki so primerna za vse osnovnošolske otroke, hkrati pa na tisti literaturi, ki sodi v zakladnico mladinske književnosti.

Velik poudarek je tudi na domačih avtorjih, saj si brez njihovega deleža ne moremo misliti napredka slovenskega mladinskega gledališča in gledališke dejavnosti za mladino.

Poleg teh štirih novitet bo imelo Mladinsko gledališče v tej

sezoni na repertoarju še vedno iskana in mladini nadvse priljubljena gledališka dela:

— Wilhelm Busch: **CIPEK IN CAPEK**,
— Jules Verne — Pavel Kohout: **V 80 DNEH OKOLI SVETA**,
— William Thackeray: **ROŽA IN PRSTAN**.

V delno adaptirani dvorani Mladinskega gledališča so gledalcem že obljubljeni novi sedeži. Tako bo v dvorani odpadlo marsikaj, kar je doslej motilo igralce pri izvajanju na odru in gledalce v dvorani pri zbranosti in celo pri normalnem spremljanju predstav.

V dvorani je sedaj samo 320 novih, neškripajočih sedežev; povečana je akustika — skratka, vse kaže, da bo nova sezona prijetejša in boljša.

Abonmajska vstopnica za abonenta je še vedno 3.—N-din, prav tako je tudi cena za zaključeno predstavo (skupinski ogled) lanskoletna, še celo znižana glede na manjše število sedežev.

Za otroke, ki nimajo možnosti, da bi si ogledali predstave v dvorani Mladinskega gledališča v Ljubljani, bodo v novi sezoni organizatorji gostovanj v svojih kulturnih skupnostih gotovo našli denar za gostovanje Mladinskega gledališča v njihovih krajih.

Ansambel Mladinskega gledališča se bo z veseljem odzval vsakemu vabilu za gostovanje, saj so predstave scensko prirejene skoraj za vsak, tudi manjši slovenski oder.

Mladinsko gledališče pričakuje svoje mlado občinstvo!

OSNOVNA ŠOLA KRIMSKI ODRED PRESERJE

razpisuje naslednji prosti delovni mesti:
— učitelja za razredni pouk, U
— učitelja za matematiko in fiziko, PRU
Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

Absolventke ljubljanskega učiteljišča

Absolventke ljubljanskega učiteljišča, 4. b letnik v šolskem letu 1950/51, in njihove profesorje vabimo na 20-letnico mature, ki bo 11. septembra ob 20. uri v Domžalah „Pri Repovžu — Na kegljišču“.

OSNOVNA ŠOLA SAVO KLADNIK SEVNICA

razpisuje delovno mesto knjižničarja — PRU, za nedoločen čas.

OSNOVNA ŠOLA STANETA ŽAGARJA LIPNICA

razpisuje prosto delovno mesto: učitelja za zgodovino in zemljepis — PRU
Prijave sprejemamo 15 dni po objavi.

OSNOVNA ŠOLA NARODNEGA HEROJA RAJKA HRASTNIK

razpisuje delovno mesto učitelja zgodovine in zemljepisa — PRU ali P, za nedoločen čas,
Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

OSNOVNA ŠOLA REMŠNIK

razpisuje prosti delovni mesti razrednega učitelja za nedoločen čas,
Delovna mesta so prosta v drugem in tretjem razredu. Na voljo je družinsko stanovanje in poseben dodatek za težje delovno mesto.

Svet OSNOVNE ŠOLE PRIMOŽA TRUBARJA LAŠKO

ponovno razpisuje za šolsko leto 1971/72 naslednje prosto delovno mesto:
Na CENTRALNI ŠOLI LAŠKO delovno mesto učitelja za tehnični pouk — fiziko — PRU ali P.
Stanovanja ni.

Razpisna komisija
OSNOVNE ŠOLE STOGOVCI, občina G. Radgona
razpisuje prosto delovno mesto
— učitelja za razredni pouk za določen čas
Pogoj: Opravljen seminar za novo matematiko.

EKONOMSKA ŠOLA TRBOVLJE

ponovno razpisuje delovno mesto diplomiranega ekonomista za nedoločen čas.
Osnovni mesečni OD za začetnika najmanj 2.200 dinarjev.
Pogoj: dokončana ekonomska fakulteta z diplomom.

POPRAVKA RAZPISOV, objavljenih v 13. št. Prosvetnega delavca (9. julija 1971)

OSNOVNA ŠOLA LJUBO ŠERCER LOČE

razpisuje delovni mesti 2 učiteljev za razredni pouk (za šolsko leto 1971/72) za določen čas in ne za nedoločen čas, kot je bilo napak objavljeno.

GIMNAZIJA KRANJ

razpisuje prosto delovno mesto učitelja tehnične vzgoje — kemijska smer (6 ur), P ali PRU in ne kmetijska smer, kot je bilo napak natisnjeno. Ravnateljstvom in bralcem se za nastali napaki iskreno opravičujemo.

GIMNAZIJA JESENICE

razpisuje za šolsko leto 1971/72 prosto delovno mesto laboranta za fiziko, kemijo in biologijo s polnim delovnim časom za nedoločen čas.
Pogoj: višja ali srednja izobrazba. Stanovanja ni.

VZGOJNI ZAVOD PLANINA PRI RAKEKU

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:
— učitelja telesne vzgoje — PRU ali P
— učitelja za tehnični pouk — PRU
— vzgojitelja — defektolog, socialni delavec ali učitelj s strokovnim izpitom.
Vsa mesta so razpisana za nedoločen čas. Poseben pogoj — poskusno delo.

OSNOVNA ŠOLA IVAN BABIČ-JAGER MAREZIGE

razpisuje prosta delovna mesta za nedoločen čas:
— učitelja za slovenski jezik — srbohrvatski jezik — PRU ali U
— učitelja za matematiko — fiziko — PRU ali U
— učitelja za zgodovino — zemljepis — PRU ali U
— učitelja za tehnični pouk, likovno vzgojo — telesno vzgojo — PRU ali U
— učitelja za angleški jezik — glasbeni pouk — gospodinjstvo — PRU ali U
Osebnih dohodki po pravilniku, stanovanje, ugodne avtobusne zveze.

Komisija za delovna razmerja ŠOLSKEGA CENTRA ZA VZGOJO PISARNIŠKIH KADROV V LJUBLJANI

razpisuje prosto delovno mesto učitelja z višjo izobrazbo, s polnim delovnim časom za nedoločen čas, za predmeta: STENOGRAFIJA IN STROJEPIS
Prijave s kratkim življenjepisom in dokazilom o ustreznih izobrazbi pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Šolski center za vzgojo pisarniških kadrov, Ljubljana, Trg revolucije št. 2/II.

Razpisna komisija
OSNOVNE ŠOLE LOJZE HOSTNIK — JOVO GABROVKA
ponovno razpisuje naslednja delovna mesta:

OSNOVNA ŠOLA GABROVKA:
— 2 učitelja za razredni pouk — U, za nedoločen čas.
Na voljo so samska stanovanja. Dodatek za težko delovno mesto 200 din. Ugodne avtobusne zveze z Ljubljano.
— učitelja angleškega jezika — PRU, P ali absolvent PA, za nedoločen čas.
Na voljo je družinsko stanovanje.
— učitelja za biologijo — kemijo, PRU ali absolvent PA, določen čas.
Na voljo je samsko stanovanje.

PODRUŽNICA DOLE:

— učitelja za matematiko — fiziko — PRU, P ali absolvent PA, nedoločen čas.
Na voljo je samsko stanovanje. Dodatek za težko delovno mesto 200 din. Ugodne avtobusne zveze z Litijo.

PODRUŽNICA GRADIŠČE:

— učitelja za razredni pouk — U, za nedoločen čas.
Na voljo je samsko stanovanje. Dodatek za težko delovno mesto je 500 din.

ČASOVNI PROGRAM REDNIH KRVODAJALSKIH AKCIJ ZA SEPTEMBER 1971

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE,
VAS VABI, NA ODVZEM KRVI

Za kritje vseh potreb po krvi je potrebno, da pride letno na odvzem krvi 70.000 ljudi, in sicer vsak odvzemni dan 200 ljudi. Zato pričakuje organizacija Rdečega križa, da se bodo na odvzem krvi odzvali vsi zdravi občani. Da bi si prebivalci občin, kjer je redna krvodajalska akcija, lahko pravočasno rezervirali čas, objavljamo program rednih krvodajalskih akcij za mesec september 1971.

Ker samo kri nadomesti kri, je razumljivo, da si jo z darovanjem zagotovimo tudi sami in svojim najbližjim, če bi jo potrebovali.

Rdeči križ vljudno prosi prebivalce spodaj navedenih krajev in občin, da se čimprej javijo občinskemu odboru Rdečega križa in mu sporočijo, kateri dan želijo priti na odvzem krvi.

Gornja Radgona	1. septembra 1971
Rogaška Slatina	3. septembra 1971
Vsi OO RK Ljubljana	3. in 4. septembra 1971
Nova Gorica	7., 8., 9., 10., 13., 14., 15., 16., 17., 20. in 21. septembra 1971
Šentjur	22. in 23. septembra 1971
Tolmin	28., 29. in 30. septembra 71

Republiški odbor RKS
Občinski odbori RK

Tajništvo izobraževalne skupnosti SR Slovenije

razpisuje delovno mesto

SAMOSTOJNEGA SVETOVALCA ZA VISOKO ŠOLSTVO

(za spremljanje in obravnavanje materialnih, vsebinskih in organizacijskih vprašanj visokošolskih zavodov in domov)
Pogoji: visoka izobrazba in 10 let ustreznih delovnih izkušenj

Nastop službe po dogovoru.

Ponudbe s kratkim življenjepisom in z dokazili o izpolnjevanju pogojev in dosedanjim zaposlitvi je treba poslati v 15 dneh po objavi tega razpisa na naslov: Izobraževalna skupnost SR Slovenije, Ljubljana, Aškerčeva c. 9/1.

OSNOVNA ŠOLA ZIBIKA PRISTAVA pri Mestinju

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:
— učitelja za razredni pouk, U za določen čas
— učitelja za biologijo in kemijo, U, PRU ali P za nedoločen čas
— učitelja za nemščino — glasbeni pouk ali nemščino — likovni pouk za nedoločen čas.
Na voljo je soba za enega učitelja.

GIMNAZIJA KOPER

razpisuje 2 delovni mesti učitelja matematike — fizike, pogoj: profesor, na voljo je družinsko stanovanje;
1 delovno mesto učitelja telesne vzgoje, pogoj: profesor — na voljo je garsonjega.
1 delovno mesto laboranta kemije in biologije, pogoj: predmetni učitelj.
Prijave pošljite na Gimnazijo Koper, Cankarjeva 2.
Nastop službe 1. september 1971.

PRVA GIMNAZIJA V MARIBORU, Leninov trg 1

naknadno razpisuje prosta delovna mesta:
profesorja za slovenski jezik, (nepolna učna obveznost)
profesorja za zgodovino in zemljepis (nepolna učna obveznost)
profesorja za glasbeno vzgojo (nepolna učna obveznost)
profesorja za fiziko (polna učna obveznost)
profesorja za fiziko in matematiko (nepolna učna obveznost)

DIJAŠKI DOM V ČRNOMLJU

razpisuje mesto za delo v pisarni
Pogoj: večletna praksa.
Rok prijav: 15 dni po objavi razpisa.
Stanovanja ni.